

EUROOPA KOMISJON

Strasbourg, 18.4.2012
COM(2012) 183 final

KOMISJONI TEATIS

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
KESKPANGALE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE,
REGIOONIDE KOMITEELE JA EUROOPA INVESTEERIMISPANGALE
Kreeka majanduskasvu saavutamine**

KOMISJONI TEATIS

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA KESKPANGALE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE, REGIOONIDE KOMITEELE JA EUROOPA INVESTEERIMISPANGALE Kreeka majanduskasvu saavutamine

1. SISSEJUHATUS

Kreeka on läbi tegemas tänapäeva Euroopas pretsedenditult majandus- ja sotsiaalset kriisi. Sellest väljatulemiseks ja eduka majanduse uuesti ülesehitamiseks on vaja rahva ja tema poliitiliste liidrite ühist pühendumist – ainult Kreeka ise saab oma kurssi muuta. Põhjused, mis kriisi vallandasid, olid kogunenud mitme aasta jooksul ja nende negatiivsete suundumuste ümberpööramine võtab aega. Selliste mõõtmatega kriis nõuab sügavuti minevaid muutusi Kreekas, et esile saaks kerkida uus, dünaamiline ja konkurentsivõimeline Kreeka majandus, mis oleks suuteline looma jätkusuutlikku majanduskasvu ja töökohti, toetama sotsiaalset sidusust ning täitma Kreeka kodanike ootusi.

Kreeka ei pea sellele tohutule katsumusele üksi vastu astuma. Ta saab kasutada jõudu ja konkreetset toetust, mida talle pakub Euroopa Liidu ja euroala liikmesus. Kreeka toetamine ees ootavates jõupingutustes nõuab ülejäänud ELilt pikaajalist solidaarsust. Teised liikmesriigid ja ELi institutsioonid on selgelt väljendanud oma soovi Kreekat aidata ja hoida teda euroalas, andes selleks toetust ulatuses, mis veel mõne aasta eest oluaks mõeldamatu. Kogu Kreekale antava abi pakett, sealhulgas ELi ja finantsasutuste antavad laenud, erasektori hoitavate laenude allahindamised ja ELi struktuuri- ja muudest vahenditest antavad toetused, moodustab kokku 380 miljardit eurot. See vastab 177 %-le Kreeka SKPst. Abi maht on pretsedenditu (Ameerika Ühendriikide Marshalli plaan sõjajärgseks ülesehitamiseks hõlmas ülekandeid, mis vastasid 2,1 %-le abisaajariikide SKPst).

Tabel 1. ELi ja rahvusvaheline toetus Kreekale viimastel aastatel

<u>Erinevas vormis ELi ja rahvusvaheline toetus ≈ 380 miljardit eurot</u>	<u>Järgneva ekvivalent (2011. aasta andmed):</u>	<u>Võrdluseks:</u>
Finantsabi (laenud): 240 miljardit eurot	<ul style="list-style-type: none">• 3 % ELi SKPst	<ul style="list-style-type: none">• USA Marshalli plaan (1948–1951) kokku:
Erasektori kaasamine (võla mahakandmine): 100 miljardit eurot	<ul style="list-style-type: none">• 177 % Kreeka SKPst	<ul style="list-style-type: none">– ≈ 13 miljardit dollarit (85 % toetustena, 15 % laenudena)
ELi-poolne rahastamine ajavahemikus 2007–2013 (toetused): > 40 miljardit eurot (sh 20 miljardit eurot ELi struktuuri- ja ühtekuuluvusvahenditest ning 20 miljardit eurot ühise põllumajanduspoliitika vahenditest)	<ul style="list-style-type: none">• 33 600 eurot Kreeka elaniku kohta	<ul style="list-style-type: none">– ≈ 5 % USA SKPst– ≈ 2,1 % abisaajariikide SKPst

Kriis on toonud selgelt esile tiheda üksteisest sõltuvuse kõigi ELi liikmesriikide vahel, eriti aga nende hulgas, kes kasutavad ühisraha. Sellisel edasijõudnud tasemel majanduslik, sotsiaalne ja poliitiline integratsioon saab toimida vaid siis, kui iga liige suudab oma kohustusi täielikult täita. Kreeka vajab kriisist väljatulemiseks ELi ja EL vajab hästi toimivat ja dünaamilist Kreekat, kes suudaks igakülgsest täita oma rolli liikmesriigina, mis võimaldaks ELi poliitikavaldkondadel toimida kogu tema territooriumi ulatuses.

Kogu kriisi kestel on komisjon tegutsenud aktiivselt Kreeka abistamiseks, andes otsetoetusi ja tehes koostööd teiste liikmesriikide, ELi institutsioonide ja rahvusvahelise kogukonnaga, et töötada välja pretsedenditud lahendused ja saavutada kohapeal kestva mõjuga tulemused. Komisjonis on kokku pandud meeskonnad, kes teevad Kreeka ametivõimudega Brüsselis ja Ateenas aktiivselt koostööd. Nõutava tehnilise abi andmiseks pani komisjon 2011. aasta juulis kokku ka spetsiaalse Kreeka töörühma. Lisaks sellele on komisjonile pandud ülesandeks teha tõhustatud järelevalvet võetud kohustuste ja tehtud edusammude üle. Nagu käesoleva teatise lisast näha, on selle töö käigus hakanud kuju võtma käegakatsutavad tulemused ja kindlaks on tehtud paljutootavad edasiminekuvõimalused.

Komisjon on otsustanud avaldada käesoleva teatise just nüüd, sest pärast paljusid kuid kestnud ebakindlust on Kreeka taastamise põhiraamistik paigas. Kreeka on astunud olulisi samme oma avaliku sektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks ja on vastu võtnud uue fiskaal- ja majanduspoliitika. Kokkuleppele jõudmine teises majanduse kohandamise programmis ja hiljutise erasektori laenu vähendamise operatsiooni edu annab võimaluse luua uus dünaamika, et kiirendada hädasti vajalikke struktuurireforme.

Käesolev teatis pakub huvi laiale lugejate ringile:

- Kreeka inimestele, sest see näitab, et praegusest kriisist võib esile kerkida õiglasem, sotsiaalselt sidusam, usaldusväärsem ja tõhusam süsteem. Kreeka suudab muutuda ja tal on palju väärtuslikke varasid, mida selleks kasutada, ent kogu pretsedenditu toetus, mida Kreeka praegu saab, annab siiski tulemusi vaid juhul, kui Kreeka kodanikud toetavad programmi ja teevad tööd teistsuguse tuleviku üles ehitamiseks.
- Kreeka demokraatlikele institutsioonidele, kes on nõustunud teise majanduse kohandamise programmiga ja võtnud enda kohuseks seda rakendada. Käesolevas teatise rõhutatakse vajadust luua positiivsem õhkkond, rõhutades kiiresti saadavat kasu, mida oleks võimalik saavutada programmi varajaste meetmete täieliku rakendamisega.
- Teistele ELi liikmesriikidele, ELi institutsioonidele ja meie rahvusvahelistele partneritele, kes annavad Kreekale pretsedenditu mahus toetust ja tahavad saada kinnitust, et nende panust kasutatakse õigetel eesmärkidel ja viisil, mis hoiab ära probleemide taas üleskerkimise.

Teatise eesmärk on välja tuua teise majanduse kohandamise programmi¹ täielikust ja tõhusast rakendamisest lähtuv positiivne mõju, mis avaldub aluse loomisena majanduskasvule, investeringutele ja sotsiaalsele uuenemisele. Käesolevas teatise tehakse kindlaks viisid

¹ Programmi täistekst on kättesaadav aadressil:
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp94_en.pdf.

varakult saavutatavate tulemuste mõju maksimeerimiseks kiirete meetmete ja ELi toetuse kaudu².

Kuigi Kreekal seisab ees pikk muutumis- ja kohanemisprotsess, tõmbab nende meetmete rakendamine taastumisprotsessi käima. Inimeste veenmiseks selles, et praegu tehtavad ohverdused ja pingutused annavad tulevikus käegakatsutavaid tulemusi, on vaja avalikkuse laiemat arusaamist programmist ja lähikuudel tehtavate peamiste muudatuste oodatavatest tulemustest.

2. AJALOOLINE VÕIMALUS HELGEMA TULEVIKU ÜLES EHTAMISEKS

Kreeka jaoks peab tähtsaimaks prioriteediks olema teise majanduse kohandamise programmi täielik ja õigeaegne rakendamine. Selles sisalduvad reformimeetmed on kavandatud taastama Kreeka majanduse kasvu- ja töökohtade loomise potentsiaali ning kõrvaldama väärtusi õõnestavad käitumistavad ning korrupsioonivõimalused ja bürokraatia, mis takistavad Kreeka kodanikel ja ettevõtetel tegelemast tootliku tegevusega. Praegu tekitavad ülereguleerimine ja halvasti toimiv avalik haldus ebatõhusust ja liiga palju hõlptulu teenimise juhtumeid.

Kõige ilmselgemate takistuste kõrvaldamine majanduskasvu teelt saab kodanike ja ettevõtete olukorda suhteliselt lühikese ajaga märkimisväärselt parandada. Keskpikas perspektiivis on vajalikud Kreeka avaliku halduse ja kohtusüsteemi põhjalikumad reformid, et tagada kiiremad ja tõhusamad menetlused, oluliselt tõhusam ja õiglasem maksude kogumise süsteem, vähem bürokraatiat ja suurem õiguskindlus investeringuteks ja uueks äritegevuseks.

Teise majanduse kohandamise programmi raames kokku lepitud reformide eesmärk on luua õiglasem ühiskond, kus kohandamisest tulenev koormus on jaotatud õiglaselt kõigi elanikkonna rühmade vahel ja kus nad kõik saavad reformist kasu. Kreeka majanduses kuhjunud raskekujuliste tasakaalustamatuste mõju on eriti rakselt tabanud kehvemal elujärjel olevaid inimesi, mis muudab vajaduse reformi järele veelgi tungivamaks. Nii avaliku sektori siseseid kui ka väliseid eriprivileege, mida omavad isikud on kasutanud ära oma positsiooni hägusas ja bürokraatlikus korrupsiooni soodustavas süsteemis, ei tohiks enam lubada. Ometi on kogu elanikkonnal neist muutustest kasu ja nad vääriavad paremat valitsemist.

2.1. See on tehtav

Kreeka on juba teinud olulisi edusamme, vähendades märkimisväärselt oma avaliku sektori eelarvepuudujääki kulu- ja maksumeetmete abil. Valitsemissektori eelarve puudujääki on kärbitud pea 16 %-lt SKPst 2009. aastal 9,25 %-le SKPst eelmisel aastal. Parlament on jõustanud aukartust ärataval hulgal uusi õigusakte ja kõik varasemad meetmed, mis oli vaja võtta enne teise majanduse kohandamise programmi jõustumist, on lõpule viidud. Nagu lähiminevik näitab, kui kogu valitsussüsteem on keskendunud selgete eesmärkide saavutamisele, siis suudab ta ka tulemusi saavutada.

Tee majanduse uuendamise suunas on selgelt välja joonistatud teises majanduse kohandamise programmis. See programm toob kaasa ajaloolise ümberkorralduse, varustades Kreeka tänapäevase majandus- ja valitsemisstruktuuridega, et aidata tal astuda kindlal sammul vastu tulevikule. Kreeka saab toetuda oma paljudele tugevatele külgedele, nagu laevandussektor,

² Käesoleva teatisega ei muudeta ega tehta lisandusi Kreekaga seonduvatesse ametlikesse otsustesse, mis võeti vastu kohaldatavate aluslepingu kohaste majanduspoliitika koordineerimise menetluste kohaselt.

turismipotentsiaal, ülikoolid ja üldiselt hästi haritud tööjõud, samuti asukoht Kagu-Euroopa potentsiaalse logistika- ja energeetikakeskusena.

Mitmete peamiste meetmete varajane rakendamine annab otsustava panuse majanduskasvu ja töökohtade loomisse, konkurentsivõime suurendamisse ja investeringute stimuleerimisse. Tulemused on kodanike ja ettevõtete jaoks käegakatsutavad ja nähtavad suhteliselt lühikese aja möödudes. Nende meetmete rakendamine lisab reformiprotsessile hoogu ja annab tugeva signaali Kreeka pühendumuse kohta reforme ellu viia. See aitab Kreekal väljuda nõiareringist, et siseneda selle asemel eduspiraali, kus reformidele pühendumust premeeritakse usalduse ja majanduskasvu taastumisega, mis on motivatsiooniks täiendavatele edusammudele.

Kuigi teine majanduse kohandamise programm tuleb täielikult rakendada, rõhutab komisjon käesolevas teatises kolme laia valdkonda, kus Kreeka ametivõimude poolt 2012. aastal võetavad meetmed võivad oodatavalt kaasa tuua paljulubavaid tulemusi juba 2012. aasta lõpuks.

Need on:

- Kontrolli saavutamine avaliku sektori rahanduse ja tulude üle, nii et avaliku sektori rahandus muutub aja jooksul jätkusuutlikuks.
- Selle saavutamine, et laenu hakkaksid voolama reaalmajandusse, milleks tuleb rekapiitalizeerida pangad ja aidata VKEdel saada taskukohaseid laene.
- Ettevõtete rakendamine majanduskasvu käivitavaks jõuks: hädasti on vaja ettevõtluskeskkonna ja tööturu põhjalikku ümberkorraldamist, et Kreekast saaks taas kord paik, kuhu kohalikud ja välisinvestorid võivad end kindlalt tundes investeerida ja seal töökohti luua.

2.1.1. Kontrolli saavutamine avaliku sektori rahanduse üle – majanduskasvu ja töökohtade loomise eeltingimus

Programmi eesmärk on valmistada majandus ette olema keskpikas perspektiivis dünaamilisem ja õiglasem. Rahvusvaheline kogemus näitab, et kui valitsemissektori võlga ei seata jätkusuutlikule teele ja konkurentsivõimet ei taastata, siis majanduskasvu ja töökohtade loomise püüdlused luhtuvad. Jätkusuutlikkuse tagamiseks on 2013. ja 2014. aastal vaja täiendavaid jõupingutusi, et Kreekal oleks võimalik vähendada oma valitsemissektori võla suhet nii, et 2020. aastaks moodustaks see umbes 117 % SKPst. Keskendumine suunatud kulukärbetele pehmendab lühiajalist mõju reaalmajandusele. Lisaks sellele parandab puudujäägi vähendamine Kreeka ettevõtete likviidsust, sest valitsus kasutab siis vähem riigi sees ja välismaal hoitavaid sääste. See suurendab Kreeka usaldusväärset turgudel ja võimaldab tal ametliku rahastamisperioodi lõpuks ennast rahastada mõistlike kuludega, mis kergendab rahastamistingimusi ettevõtete jaoks. Avaliku sektori rahaliste vahendite üle kontrolli saavutamisel on keskse tähtsusega ka punktis 2.3.2 kirjeldatud maksusüsteemi ja maksuhalduse reform.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 1):

Kreeka ametivõimudel tuleb kindlaks määrata meetmed, millega kaotada 2013. ja 2014. aasta eelarvelõhed. Need meetmed peaksid keskenduma kulusäästudele.

2.1.2. Selle saavutamise, et laenuid hakkaksid voolama reaalmajandusse, pankade rekapiitaliseerimise ja VKEdede abistamise kaudu

Kreeka pangandussüsteem on kannatanud tohutu hoiuste väljavoolu all, mis on andnud tulemuseks piiratud likviidsuse ja põhjustanud selle varade väärtuse kahanemise. See on kaasa toonud reaalmajandusele laenuandmise vähenemise.

Selle probleemi lahendamine ja Kreeka ettevõtetesse likviidsuse voolu taastamine on majanduse elavnemise eeltingimus. Teise majanduse kohandamise programmiga antakse rahalise vahendeid Kreeka pangandussüsteemi rekapiitaliseerimiseks kahel eesmärgil: tagada finantsstabiilsus ja võimaldada pankadel rahastada reaalmajandust.

Kreeka VKEd peavad praegu toime tulema katsumusterohketes tegutsemistingimustes: kümnest ettevõttest kuue tulu vähenes 2011. aastal 2010. aastaga võrreldes ja kadusid 150 000 töökohta. Need sünged numbrid rõhutavad vajadust võtta VKEdede toetuseks kiireid ja suunatud meetmeid. ELi toetust nende tegevuse säilitamiseks ja arendamiseks on kirjeldatud käesolevas teatises tagapool.

Selle ohu vastu võitlemiseks on hädavajalik kasutada kõiki olemasolevaid vahendeid, eeskätt ELi struktuurifonde,³ et süstida likviidsust uude tegevusse, mis toetaks töökohtade loomist ja jätkusuutlikku majanduskasvu. ELi struktuurifondidest on VKEdele likviidsusabina finantskorraldusvahendite ja toetuste vormis juba kättesaadav 4 miljardit eurot. Lisaks sellele on loodud uus VKEde tagatisfond, mis sisaldab 500 miljonit eurot ELi struktuurifondide vahendeid, mida saaks mitmekordistada, et anda Kreeka VKEdele edasilaenamiseks Kreeka pankadele täiendavalt välja 1 miljard eurot EIP laenusid.

Siiski ei jõua see raha praegu Kreeka VKEdeni vähenenud investeringunõudluse, VKEdele antavate laenudega praegustel asjaoludel seostatava kõrge riski ja selle tagajärjeks oleva olukorraga, kus VKEdele on raskusi pankadelt vajaliku kaasfinantseerimise kindlustamisel. ELi õigusaktide muudatused, mis võimaldavad VKEde käibekapitali kaasrahastamist, tuleb Kreeka ametivõimudel veel rakendada.

Kõnealuste takistuste kõrvaldamine on kiireloomuline prioriteet. Lisaks sellele on mitmeid ELi struktuurifondidest kaasrahastatavaid projekte ja skeeme, mille eesmärk on ettevõtlusoskuste parandamine ja toetuse andmine äritegevuse alustamiseks, samuti mikrorediidi skeemide kättesaadavuse hõlbustamine.

2012. aastal võetavad meetmed

Pankade rekapiitaliseerimine peaks lõpule jõudma 2012. aastal, mis kaitseb pankade äritegevuse autonoomsust.

Järgneva kaheksa kuu jooksul peaksid Kreeka pangandussektor ja administratsioon kiirendama VKEde rahastamiseks juba kättesaadava 4 miljardi euro väljamaksmist. ELi eeskirjade muudatused, mis võimaldavad käibekapitali kaasrahastamist, tuleks Kreeka õigusesse rakendada.

EIP peaks maksma VKEdele välja VKEde tagatisfondi tagatud laenusid, seades eesmärgiks 160 miljonit eurot 2012. aastal ja täiendavad 400 miljonit eurot 2013. aasta lõpuks ja 440

³ Täpsem teave ELi-poolse rahastamise ja VKEde likviidsuse kohta on esitatud lisa punktides 2.2 ja 3.2.

miljonit eurot enne 2015. aastat. Lisaks sellele annab EIP VKEdele 2012. aastal veel 440 miljonit eurot, mida tagavad Kreeka ametivõimud.

Samuti tuleks rohkem rahaliselt toetada ettevõtlikust koolitust (keskendudes uutele innovaatilistele toodetele ja teenustele), sealhulgas mentorlust, juhendamist ja konsultatsioone.

2.1.3. Ettevõtete vabastamine, et nad saaksid olla majanduskasvu käivitavaks jõuks

Püsiv väljumine kriisist nõuab Kreeka tootmissektori kasvu. Hinnanguliselt võiks toote- ja teenusteturude reform lisada Kreeka SKP-le pikas perspektiivis 13,5 %⁴. Ettevõtete vabastamine bürokraatiast ja korruptsioonist saab vallandada seni kammitsetud majanduskasvu potentsiaali sellistes majandusharudes nagu turism, sadamateenused ja toiduainete töötlemine, kui nimetada vaid mõnesid. See hõlbustaks majanduse uuesti tasakaalustumist tugevamate investeeringute ja eksporditulemuste suunas ning käivitaks otsustava nihke suurema lisaväärtusega tegevuse suunas. Käesolevas jaos tuuakse välja kaheksa valdkonda, kus saab ja tuleks teha edusamme enne 2012. aasta lõppu⁵.

- **Kulupõhise konkurentsivõime taastamine**

Osana Kreeka tööturu moderniseerimisest on vaja võtta meetmeid tööjõu ühikukulude kiire kohandamise soodustamiseks, et võidelda tööpuuduse vastu ja taastada Kreeka majanduse kulupõhine konkurentsivõime. Koosõlas teises majanduse kohandamise programmis kokkulepitule peaks tööpuuduse vastu võitlemise ja kulupõhise konkurentsivõime taastamise eesmärgil tööjõukulude kiire kohandamise soodustamiseks võetavate meetmete eesmärk olema vähendada koos juba võetud meetmetega tööjõu nominaalseid ühikukulusid ettevõtetmajanduses 2012.–2014. aastal 15 % võrra. Selliste meetmete juures tuleks arvesse võtta sotsiaaldialoogi tulemusi ja need peaksid käima käsikäes laiemate jõupingutustega tööhõivetalituste tugevdamiseks, palgaläbirääkimiste kõigil tasanditel ladusamaks muutmiseks ja deklareerimata töö vastu võitlemiseks.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 4.1):

2012. aasta juuli lõpuks tuleks sotsiaalpartneritega konsulteerides koostada ajakava palkade kindlaksmääramise süsteemis kasutatavate riiklike kollektiivlepingute sõlmimise põhjalikuks ümberkorraldamiseks. Kreeka ametivõimud peaksid jõustama ka meetmed tööjõukulusid koormavate sotsiaalkindlustusmaksete vähendamiseks viisil, mille mõju eelarvele on neutraalne.

- **Ekspordi edendamine**

Ekspordi tollivormistuse ja tolliformaalsuste tegemine võtab Kreekas keskmiselt aega 20 päeva. Võrdluseks võib tuua, et ELi keskmine on 10 päeva. Selle tulemuseks on, et kogu ekspordiväärtus on umbes 10 % väiksem, kui see muidu oleks⁶. Ebaproportsionaalsed ja sageli ebavajalikud dokumenteerimis- ja menetlusnõuded tuleks kaotada.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 4.2):

⁴ Foundation of Economic and Industrial Research, kvartalibulletään 2/10, 2010.

⁵ Täpsem teave nende valdkondade kohta on esitatud lisa punktis 3.

⁶ Allikas: „Trading on Time”, Maailmapanga poliitikavaldkonna uuring nr 3909.

Ekspordi tollivormistuse ja tolliformaalsuste kohta tuleks teha süstemaatiline läbivaatus, kaotades liigsed kontrollid ja viies kontrollisüsteemid ja -tavad vastavusse ülejäänud ühtse turuga. Kui lihtsustamine on juba käimas, saab sellest lähtuvat kasu maksimeerida, töötades välja menetlused üleminekuks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahendustele. Jõupingutused peaksid keskenduma ka sellele, et luua uutele eksportijatele tingimused võimaluste leidmiseks paljulubavatel turgudel.

- **Uute investeeringute stimuleerimine**

Uutesse rajatistesse või projektidesse investeerimisel esineb viivitusi ja kulusid, mis tulenevad regulatiivsetest ja halduslikest barjääridest, mis hõlmavad paljusid ametiasutusi. Takistustena investeeringutele on sageli nimetatud maakasutuse planeerimise ja keskkonnalubade eeskirjasid. Energeetikasektoris ning turustamis-, logistika- ja transpordisektoris tegutsevad ettevõtted kannatavad selle all kõige enam. Vaidluste korral probleemid kumuleeruvad, tulenevalt paljude haldus- ja kohtuasjade seiskavast mõjust, töötajate puudumisest või haldusasutuste pädevuse puudumisest keskse tähtsusega talitustes. Investeeringuid soodustaks ka kinnistusregistri valmimine, mis kaitseks investoreid maa omandiõiguse üle peetavate vaidluste eest. Välisinvestoritele, kelle tegevus on teadusuuringute ja innovatsioonimahukas, on probleemiks ka oskustööjõu kättesaadavus, mis tuleneb riikliku haridussüsteemi ja teadmistepõhise majanduse vajaduste vahelisest mittevastavusest.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 4.2):

Hiljuti vastu võetud seadused, mis kiirendavad teatavaid menetlusi teatavateks elukutseteks ja tootmistevõimeks lubade andmiseks ning projektidele ja tegevusele keskkonnalubade andmiseks, tuleks nüüd täielikult ellu rakendada.

Täiendavaid meetmeid tuleks võtta selleks, et muuta uue ettevõtte asutamine lihtsamaks: Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act” seatud ELi eesmärk on 3 päeva kuludega, mis ei ületa 100 eurot. Kreeka peaks sisse seadma ka teenuste direktiivis nõutava ühtse kontaktpunkti.

- **Riigihangete moderniseerimine**

Riigihanked moodustavad 12 % Kreeka SKPst. Kreeka pakkujad ootavad riigihankelepingu sõlmimiseks kaks korda kauem kui ELis keskmiselt (ligi üks aasta). Menetlused on ebatõhusad ja neelavad palju vahendeid: avalik sektor investeerib menetluste läbiviimiseks kaks korda rohkem töötajate tööaega. Keskmiselt esitatakse iga menetluse kohta kaks vaidlustust. Selline olukord kahjustab avalikule sektorile tarnijaid ja suurendab kulusid. See muudab võimatuks avalike teenuste toimimiseks vajalike tarnete ja teenuste sisseostmise ja samuti ELi vahenditest rahastatavate ehitustööde valmimise.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 2.6):

Riigihangete õigusakte tuleks radikaalselt muuta käesoleva aasta lõpuks ning vastloodud ühtne hankeasutus peaks saama täielikult töövalmis. Välja tuleks töötada professionaalsema ja läbipaistvama riigihangete haldamise kavand ja rakendada see mitmes suures kulutusi tegevas ministeeriumis ning seejärel rakendada edukad tavad ka valitsemissektori muudes osades. Lisaks sellele võiks olulise säästu anda ka e-riigihangete arendamine, meetmed riigihangete koondamiseks kesksete hankeasutuste kaudu ning raamlepingute laiem kasutamine standardsete tarnete ja teenuste puhul.

- **Konkurentsi loomine ja hindade vabaks laskmine**

Paljudes Kreeka majandusharudes on hinnad jäänud majanduse kokkutõmbumise kestel kõrgele tasemele, mis veelgi suurendab vähenevate tuludega tarbijate ja ettevõtete tuntavaid majanduslikke raskusi. Konkurentsi ja uute ettevõtete turule sisenemist takistavate arvukate regulatiivsete barjääride kõrvaldamiseks on vaja võtta otsustavaid meetmeid. See hõlmab ka jõupingutuste jätkamist, et muuta kehtivaid eeskirju, mis loovad kaitstud tuluvooge või kaitsevad reguleeritud elukutseid konkurentsi eest. Suurem konkurents ja hindade suurem paindlikkus on vajalik ka selle tagamiseks, et tööjõukulude vähenemine tooks kaasa hinnalanguse, leevendades seeläbi kasutada jäävale sissetulekuosale avalduvat mõju ja tagades, et tootmiskulude langusest saab kasu kogu Kreeka ühiskond.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 4.2):

Reguleeritud elukutseid käsitleva 2011. aasta seaduse täielik rakendamine tuleks lõpule viia enne käesoleva aasta lõppu, kombineerides seda vastastikuse mõistmise memorandumis käsitletud täiendavate liberaliseerivate meetmetega. Tõhusalt on vaja rakendada ka kutsekvalifikatsioonide tunnustamist käsitlevaid ELi eeskirjasid. Sügiseks valmib valitud majandusharude regulatiivse keskkonna olukorra ülevaade, mis võetakse aluseks konkurentsi pärssivate ja ülemäära koormavate õigusaktide kehtetuks tunnistamisele.

- **Konkurentsivõimeline energeetikasektor**

Kreeka sõltub tugevalt fossiilkütustest (põhiosa elektrienergiast toodetakse pruunsöest). Enamik saari on jäänud isolatsiooni ning sõltuvad diisलगeneraatoritest ja õlikütet kasutavatest elektrijaamadest. Elektrienergia tootmise üldine efektiivsus on üks väiksemaid Euroopas. Energeetikasektoris domineerib väike arv riigile kuuluvaid ettevõtteid, mille tootlikkus on väike ja mis on turul ikka veel monopolilähedases seisundis. Ülekandesüsteemide operaatorid tuleb veel täielikult lahti siduda. Tööstuskiendid kaebavad, et nende konkurentsivõimet kahjustab see, et nad peavad maksma ühtesid Euroopa kõrgeimaid energiahindasid.

Elektri- ja gaasivõrkusid tuleb moderniseerida. Gaasihoidlate ja -torustike parandamine ning investeeringud uutesse torustikuprojektidesse, millega mitmekesistatakse gaasi allikaid, võimaldavad Kreekal kasutada ära oma strateegilist geograafilist asendit, olles värvaks Euroopa gaasiturule. Suuremate saarte elektrivõrkude ühendamine maismaaga ja väiksemate saarte elektrivõrkude omavaheline ühendamine on eeltingimus tuule- ja fotogalvaanilise energia tootmisrajatiste suuremal määral kasutussevõtule.

Maismaa ülekandevõrgu tugevdamine on hädavajalik ka taastuenergia rajatiste integreerimiseks riigisisese turu jaoks ja selleks, et võimaldada mahukat elektrienergia ekspordi ülejäänud Euroopasse. Kreeka on oma asukoha tõttu loomulik transiidiriik suurele osale Kaspia mere ja Vahemere idaosa piirkonnast pärinevast gaasist. Üleeuroopalise energiavõrgu (TEN-E) programm ja kavandatav uus Euroopa Ühendamise Rahastu saavad täita olulist rolli jõupingutuste koondamises ja rahastamises selles valdkonnas. Avatud ja toimiva energeetikasektori ning selle infrastruktuurile mittediskrimineeriva juurdepääsu tagamine on eeltingimuseks, mis aitab ligi meelitada erasektori rahastamist sellistele investeeringutele. Sellised projektid nagu Helios saaksid olla hüppelauaks tõeliselt integreeritud taastuenergiaallikatest saadud elektrienergia turule Euroopas, aidates samal ajal kaasa Kreeka majanduse elavnemisele.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 4.2):

Riigi gaasi- ja elektrienergia ettevõtete erastamine käesoleval aastal annab erasektori investoritele võimaluse siseneda uuele suurele turule ning suurendab tänu endiste riigiettevõtete tõhusamaks muutmisele oluliste kulusäästude ulatust.

Gaasi- ja elektrienergia ülekandesüsteemide lahti sidumine tootmis- ja tarnetegevusest suurendab sektori läbipaistvust ning soodustab uute turule sisenejate tõttu konkurentsi.

Tehniline abi aitab reformida Kreeka taastuenergia toetamise skeeme, et parandada investeerimiskliimat Kreeka rikkalike päikese- ja tuuleenergia ressursside arendamiseks.

- **Tõhusad transporditeenused**

Kreeka transpordisektor on läbi teinud olulised muutused. Loodud on raudtee järelevalveasutus, maanteeveod on avatud konkurentsile ja liberaliseeritud on bussireisijate juhuveod.

Siiski on veel palju vaja ära teha. Haldustakistused ja kehv haldamine välistab sadamate ja lennujaamade tõhusa opereerimise, millel on negatiivne mõju kahele kõige olulisemale majandusharule: logistikale ja turismisektorile. Lennujaamade ja lennuliikluse korraldamise puhul saaks lühikese ajaga saavutada täiendava suutlikkuse ja operaatorite väiksemad kulud, mis suurendaks turistide sissevoolu. Raudteetranspordi toimimist saaks parandada, luues raamistiku, mis võimaldab ELi reisijateveo operaatoritel Kreeka turule siseneda, ning hõlbustades rahvusvahelise kaubaveo liikluse menetlusi.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 4.2):

Valmis tuleks saada transpordi poliitikadokument (tähtaeg 2012. aasta juuni), millega nähakse ette kogu transpordisektori strateegiline ja regulatiivne raamistik. Kreeka tsiviillennundusameti regulatiivsed ja tegevusülesanded tuleks üksteisest lahutada ning rahastada tuleks tänapäevaseid lennujuhtimise seadmeid, kvalifitseeritud lennujuhtide värbamist ja nüüdisaegse teenindusaegade jaotamise tarkvara hanget. Lõpule tuleks viia sõltumatu reisijate raudteeveo teenuste hankeasutuste loomine. Läbi tuleks vaadata piiriületamise menetlused ja kokkulepped kaubavoogude hõlbustamiseks X koridoris ning piiri sulgemistest tuleks loobuda.

- **Erastamisprogrammiga edu saavutamine**

Teises majanduse kohandamise programmis ette nähtud 50 miljardi euro suurune erastamiskava peaks võimaldama ligi meelitada välismaiseid otseinvesteeringuid, tooma turule uusi osalejaid, suurendama konkurentsi ning aitama riigivõlga tagasi maksta. Samuti peaks see sillutama teed praegu riigi omandis olevate, majanduse jaoks keskse tähtsusega ettevõtete tõhusamale juhtimisele, kui see rakendatakse pikaajalise strateegilise visiooniga.

Erastamiseks ettevalmistamise ajal vajava raudteed, sadamad ja lennujaamad sidusamat regulatiivset raamistikku. Raamistikus tuleks selgitada, milline on iga ametiasutuse ja infrastruktuuri haldaja roll, ning see peaks tagama mittediskrimineeriva juurdepääsu rajatistele, hõlbustama infrastruktuuride arendamist osana sidusast transpordisüsteemist ning tagama struktuuri- ja ühtekuuluvusvahendite tõhusa kasutamise ja üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) prioriteetide rakendamise.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 2.1):

Infrastruktuuriga seonduvate varade jaoks, mille müügi edasilükkumine on tingitud tehnilistest takistustest ja ebakindlusest tingimuste suhtes, mille alusel neid saab kasutada, tuleks luua usaldusväärne regulatiivne ja institutsiooniline raamistik. Valmis tuleks saada täielik nimekiri riigi omandisse kuuluvast kinnisvarast. Kiirendada tuleks ka riigimaa registreerimist. Vaja on tagada planeeritud laekumiste saavutamine, et vältida rahastamispuudujääke eelarvekontodel ja tugevdada erastamise usaldatavust võla jätkusuutlikuks muutmise vahendina.

2.2. Kriisi sotsiaalse mõju leevendamine

Lisaks eespool kirjeldatud kolmele tegevusvaldkonnale nõuab sotsiaalse olukorra kiire halvenemine Kreekas kiiret reageerimist. Tööpuudus, eriti noorte hulgas, on alates kriisi algusest dramaatiliselt kasvanud ja vaesustase on aktsepteerimatult kõrge. Majanduse kohandamise programmid on kavandatud seda olukorda ümber pöörama ja reformima majandust selliselt, et tulevases majanduskasvust ja tööhõivest oleks kõigil kasu.

Hädavajalik on teha täiendavaid edusamme töjõukulude alandamisel ja tootlikkuse parandamisel, et taastada Kreeka majanduse konkurentsivõime. Nende vajalike sammudega peavad kaasema tugevad meetmed sotsiaalse õigluse tagamiseks ja kõige haavatavamate ühiskonnaliikmete aitamiseks.

Need kaalutlused kajastuvad selles, kuidas programm on kavandatud: näiteks sotsiaalprogrammide läbivaatamises selle tagamiseks, et need on paremini abisaajatele suunatud ja kaitsevad tõhusalt haavatavaid ühiskonnaliikmeid; selle tagamiseks, et pensionide vähendamised on suunatud ja kaitsevad kõige väiksemaid pensione; võitluses sotsiaalhüvitistega seonduva pettuse vastu; tervishoiukulude vähendamises ilma selle kvaliteeti ohtu seadmata; maksusüsteemi õigluse suurendamises ja maksudest kõrvalehoidumise vastases võitluses.

2.2.1. Noorte tööhõive ja koolituse edendamine

Komisjon teeb koos Kreeka ametivõimudega aktiivselt tööd, et leida viise, kuidas vähendada noorte äärmiselt kõrget tööpuuduse taset. See hõlmab värsket pilgu heitmist ELi struktuurifondide kasutamisele Kreekas ja sellele, kuidas aidata Kreeka ametivõimudel suunata need vahendid ümber projektidele, mis avaldaksid majanduskasvule võimalikult lühikese aja möödudes suurimat mõju.

Koostamisel on tegevuskava, et keskenduda selgelt prioriteetsetele sihtrühmadele ja poliitikaeesmärkidele. Praeguste ELi struktuurifondide programmide raames saaks Euroopa Sotsiaalfondist eraldada ELi vahendeid nende ümbersuunamise teel umbes 200–250 miljoni euro suuruses summas, et toetada meetmeid, millel oleks kohene mõju noortele, kes ei suuda praegu tööd leida.

Need meetmed võiksid hõlmata toetust esimese töökogemuse saamisele ja lühiajalise töölepinguga töötamisele erasektoris või kohalikes kogukondades; õpipoisi- või praktikavõimaluste laiendamisele tudengitele ja hiljuti ülikooli lõpetanutele; uute oskuste omandamise või olemasolevate oskuste täiendamise edendamisele osana teest majanduskasvu ja arengu suunas; ettevõtluse (sh sotsiaalse ettevõtluse) edendamisele ning õppimis- ja koolitusperioodidele välismaal, näiteks Leonardo ja Erasmuse programmide kaudu.

2012. aastal võetavad meetmed

Enne 2012. aasta lõppu tuleks valmis saada ja rakendada tegevuskava noorte tööhõive edendamiseks muu hulgas koolituse ja ettevõtluse kaudu.

2.2.2. Aktiivne tööturupoliitika

Riiklikke tööhõivetalitusi tuleks tugevdada, et nad pakuksid kasvavale töötute hulgale paremaid, personaalsemalt väljatöötatud teenuseid. Majanduse töövõimalusterohkeks elavnemiseks on vajalikud tõhusamad ja suunatud investeeringud aktiivsesse tööturupoliitikasse ja aktiivsete tööturumeetmete tõhususe kohta tuleks teha süstemaatilistem hindamine. Prioriteediks tuleks seada kõige haavatavamad elanikkonnarühmad (väheste oskustega töötud, kooli poolelijättnud, vanemaealised töötajad, pikaajalised töötud, sisserrändajad ja vähemused jne). Oskuste arendamiseks tehtavad jõupingutused peaksid olema suunatud nende majandusharude klastrite vajaduste kindlaksmääramisele ja täitmisele, millest võib saada tulevase majanduskasvu keskne käimapanev jõud.

ELi struktuurifondidest saab toetada erinevaid lühiajalise tööhõive skeeme, mis on spetsiaalselt suunatud halvemuses olevate rühmade vajadustele. Need võivad pakkuda ajutist majanduslikku kergendust ning oskuste arendamise ja tööturule jäämise võimalust neile inimestele, keda kriis on kõige rängemini tabanud.

Lisaks sellele saaks Kreeka kasutada sotsiaalse ettevõtluse praegu kasutamata potentsiaali Euroopa Sotsiaalfondist saadava toetuse kaudu, millest antakse olulist toetust uute töökohtade loomisele ja mida saab kasutada kasvava sotsiaalteenuste vajaduse rahuldamiseks.

2012. aastal võetavad meetmed

Euroopa Sotsiaalfondist kättesaadavate vahendite tõhusam kasutamine, et luua sotsiaalse ettevõtluse ja sotsiaalsete ettevõtete ning majanduse töövõimalusterohke elavnemise käimapanevate jõudude toetuseks täielikult toimiv raamistik ja lahendada haavatavate rühmade mitmetahulisi integratsioonivajadusi.

2.2.3. Investeeringud haridusse ja koolitusse

Selleks, et majandusel oleks võimalik taas kasvama hakata ja et Kreeka konkurentsieeliseid täielikult ära kasutada, tuleks parandada kutsealushariduse ja -õppe asjakohasust, kvaliteeti ja atraktiivsust. Ettevõtete ja haridusasutuste vahelist koostööd tuleks tagant õhutada selle tagamiseks, et hariduse ja koolituse saanud noortel oleksid nii tööalase konkurentsivõime kui ka ettevõtluse seisukohast oskused ja pädevus, mida majanduses nõutakse. See peaks hõlmama ka paindlike üleminekuvõimaluste loomist üld- ja kutsehariduse programmide vahel ning üleminekuvõimalusi kutsealusharidusest ja -õppest täiendõppesse ja kõrgharidusse.

2.3. Tänapäevase avaliku halduse ülesehitamine

Kreeka reform peab algama Kreeka avaliku halduse moderniseerimisest. Kreeka kannatab praegu selle all, et tal puudub suutlikkus ellu viia poliitikat, hallata avaliku sektori rahalisi vahendeid, koguda maksusid, avada turud konkurentsile, muuta riigihanked tõhusalt ja innovaatseliselt toimivaks, maksta tarnijatele ja vaadata oma kodanike kohtuasjasid õigeaegselt läbi. Kõigil tasanditel valitsev keerukus ja läbipaistmatus loob võimalusi korrupsiooniks, mis vähendab kodanike usaldust süsteemi vastu ja kahandab selle tõhusust. Nende aspektide korrastamine loob aluse läbipaistvusel, usaldusel ja solidaarsusel põhineva Kreeka kodanike

ja riigi vahelise ühiskondliku leppe taasloomisele. Sellise ühiskondliku leppe lahutamatu osa on usalduse taastamine ametliku statistika vastu.

2.3.1. *Avaliku halduse reform*

Kreeka avaliku sektori asutuste struktuur ja töömeetodid vajavad põhjalikku reformi. Vaja on selgelt jaotada poliitikavaldkondade juhtimise ülesanded, et tagada vastutus ja ületada loidus ning teha lõpp praegusele olukorrale, kus vastutus sama poliitikavaldkonna eri aspektide eest on hajutatud erinevate ministeeriumite ja ametkondade vahel. Keerukate reformiprotsesside rakendamiseks on vaja tugevat ministeeriumitevahelise koordineerimise suutlikkust. Samuti on reforme vaja selleks, et parandada erinevate Kreeka ministeeriumite toimimist ja organisatsioonilist korraldust. Kõiki avaliku halduse reformis kesksel tasandil ette nähtud sidususe ja tõhususe põhimõtteid tuleb rakendada ka piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

EL toetab Kreeka haldusreformi tegevuskava käegakatsutavalt, eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi kaudu, 505 miljoni euro suuruse eelarvega. Avaliku halduse reform seisab kesksel kohal ka teises majanduse kohandamise programmis⁷.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 2.6):

Kõrgetasemeline juhtrühm, mis loodi 2012. aasta alguses haldusreformide rakendamise järelevalveks ja jälgimiseks, peaks peaministri alluvuses võimalikult kiiresti tööd alustama. Luua tuleks stabiilne ministeeriumite vahelise koordineerimise struktuur. Igas ministeeriumis tuleks luua horisontaalsed struktuurid, mis rakendavad asjaomaseid eelarve/finantsauditi, sisekontrolli ja personalijuhtimise menetlusi ning tegutsevad ühiste eeskirjade alusel.

Piirkondliku ja kohaliku tasandi haldusreformi tegevuskava ja meetmete suhtes tuleks teha otsus ja need võimalikult kiiresti rakendada. ESFist rahastatava haldusreformi programmi rakendamise kiirendamine on õigeaegselt tulemuste saavutamise jaoks hädavajalik.

2.3.2. *Maksureform, maksuhaldus ja avaliku sektori finantsjuhtimine*

Kreeka maksusüsteem vajab hädasti ümberkorraldamist. Stabiilsuse ja majanduskasvu toetamiseks saaks parandada nii otseste kui ka kaudsete maksude (sealhulgas omandimaksude) ülesehitust. Ulatuslikud maksuvabastused, erieeskirjad ja soodusrežiimid, mis lisanduvad maksubaasi vähendamisele, on muutnud süsteemi keerukaks ning raskesti hallatavaks ja järgitavaks. Muutes süsteemi veelgi keerukamaks, loovad need vabastused ja erandid ka võimalusi ulatuslikuks maksustamise vältimiseks ja süsteemi kuritarvitamiseks ning annavad võimaluse maksudest kõrvalehoidumiseks ja korruptsiooniks, mille tulemuseks on riigi jaoks eelarvele tekkiv tohutu kahju ja ettevõtete elujõulisuse ohtu seadmine. Maksureform peaks seega parandama ka maksualaste õigusaktide ja maksuhalduse kvaliteeti ning maksukuulekust.

Järjepidevad jõupingutused peavad olema suunatud Kreeka maksuhaldusele, et parandada selle suutlikkust koguda tasumisele kuuluvaid maksusid kõigilt ühiskonnarühmadelt. Maksuhalduse juhtimisraamistiku ja sõltumatuse parandamiseks tuleks võtta tõhusaid meetmeid. Jätkata tuleb edusamme riigieelarve raamatupidamise parandamiseks. Neis valdkondades esinenud nõrkused olid kriitilisteks teguriteks Kreeka eelarveolukorra

⁷ Täpsem teave avaliku halduse reformi kohta on esitatud lisa punktis 3.6.

halvenemisel. Maksuhalduse parandamine ja maksudest kõrvalehoidumise piiramine on oluline ka selleks, et tagada kohandamise koormuse õiglane jaotumine.

Samal ajal peavad Kreeka maksuasutused hüvitama kuni 700 miljoni euro ulatuses ekspordiettevõtete tasutud käibemaksu ettemakseid. Nende maksetega viivitamine konkreetsete maksuametnike kaalutlusõiguse alusel tehtavate auditite tõttu kahjustab tugevalt raskustega võitlevaid ettevõtteid.

Suurendama peab ka avaliku sektori rahaliste vahendite läbipaistva haldamisega seonduvat ning pettuse ja korruptsiooni vastu võitlemise suutlikkust.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 2.3 ja § 2.4):

Maksusüsteemi põhjalik reform tuleks järgnevatel kuudel hoolikalt ette valmistada, et suurendada selle tõhusust ja majanduskasvu soodustavat mõju.

Suurendada tuleks maksuvõlgade kogumise ja väga rikaste inimeste auditeerimisega seonduvaid jõupingutusi, tehes samas pingutusi maksustamise õigus- ja menetlusraamistiku oluliseks lihtsustamiseks, kasutades selleks antavat tehnilist abi.

Vastu tuleks võtta pettusevastase võitluse strateegia, mis hõlmab avaliku sektori tulusid ja kulusid.

2.3.3. Tervishoiu- ja pensionisüsteemi reform

Üldise juurdepääsu säilitamiseks ja tervishoiuteenuste osutamise kvaliteedi parandamiseks märksa rangema eelarvedistsipliini tingimustes peab Kreeka leidma viise, kuidas hoida kontrolli all sisendite kulusid ja suurendada süsteemi üldist tõhusust. Sealjuures tuleb eesmärgiks seada riiklike tervishoiuteenuste üldise kvaliteedi parandamine, kõrvaldades kattega seonduva ebavõrdsuse ja vähendades süsteemi juhtimise ja haldamise killustatust.

Sellele aitab kaasa tervishoiuteenuste ja -toodete vastutustundlikum tarbimine, eeskätt vähendades meditsiiniseadmete ja ravimitega seonduvaid kulusid ja raiskamist. Seda saab saavutada läbipaistvama ja professionaalsema ravimite väljakirjutamise süsteemi ja tervishoiuhangete kaudu (Kreeka rakendab e-retsepti süsteemi ja korraldas hiljuti esimese ravimite e-oksjoni). Tervishoiusüsteemi jätkusuutlikkuse tagamiseks on oluline inimressursi pikaajaliste vajaduste tasakaalustamine, keskendudes eelkõige koolitusele ning esmatasandi arstiabi tervishoiuspetsialistide ja õdede töökohtade säilitamisele.

2010. aastal võttis Kreeka vastu ELi ühe kõige ambitsioonikama pensionireformi. Need reformid on aluseks Kreeka pensionisüsteemi pikaajalisele jätkusuutlikkusele.

Kuna oodatav eluiga sünnimomendil on viimasel kümnendil märkimisväärselt tõusnud – 2010. aastal jõudis see 78,4 aastani meeste ja 82,8 aastani naiste puhul (asjaomased EL 27 näitajad 2008. aastal olid 76,4 ja 82,4 aastat), tuleks reformiprotsessis tähtsale kohale seada elanikkonna vananemise mõju tervishoiu- ja pensionisüsteemile.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 2.7 ja § 2.8):

Kreeka peaks tegema tööd põhjaliku meetmete paketi väljatöötamiseks, et: i) tugevdada tervishoiusüsteemi juhtimist, vähendades samal ajal killustatust ja halduskulusid; ii) vähendada kulusid ravimitele, tehes selleks muutusi ravimite hinnakujunduses,

väljakirjutamises ja hüvitamises ning samuti geneeriliste ravimite edendamise kaudu; iii) tsentraliseerida riigihanked; iv) töötada välja põhjalik ja ühtne e-tervishoiusüsteem tervishoiusüsteemi järelevalve, läbipaistvuse ja tõhususe parandamiseks ja v) esitada inimressursside planeerimise dokument, milles visandatakse pikaajalised vajadused tervishoiutöötajate järele. Need on vajalikud sammud tõeliselt rahvusliku tervishoiusüsteemi suunas, mis tagab teenuste ja kulutuste õigluse, võrdsuse, tõhususe ja kvaliteedi.

Pensionisüsteemi reform tuleks lõpule viia teiseste ja täiendavate pensioniskeemide ning invaliiduspensionidega seotud pettuste vastu võitlemise kaudu.

2.3.4. Kohtureform

Reformimist vajab ka Kreeka kohtustruktuur, sest see on rahvusvaheliste normide seisukohast äärmiselt ebatõhus. Inimestel ja ettevõtetel on vaja kindlustunnet, et kohtusüsteem pakub tõhusaid lahendusi ja kaitseb nende õigusi. Kreeka kohtusüsteemi iseloomustavad keerukad menetlused, mille tulemuseks on ülemäärased viivitused kohtuasjade lahendamisel (oluliselt üle OECD keskmise), millega kaasneb märkimisväärne kohtuasjade kuhjumine vaatamata sellele, et kohtute ja kohtunike arv on Kreeka rahvaarvu arvestades suhteliselt suur. Teises majanduse kohandamise programmis ette nähtud kohtureformi meetmed saavad anda olulise panuse majanduse elavnemisse, stimuleerides eratarbimist, välisinvesteeringuid ja riigisisest ettevõtlust.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi §4.5):

Kreeka peaks tegema tööd selle nimel, et: i) kõrvaldada praegune kohtuasjade (maksu-, tsiviil- ja kaubandusajade) kuhjumine kohtutes; ii) julgustada eraisikuid ja ettevõtteid kasutama alternatiivseid vaidluste lahendamise viise, nagu vahendusmenetlus, et vähendada kohtuametnike töökoormust; iii) viia sisse uued e-kohtu rakendused; iv) vaadata läbi Kreeka tsiviilmenetlusseadustik ning v) vastu võtta ja rakendada korruptsioonivastase võitluse strateegia.

2.3.5. Sisekoordineerimise parandamine

Teises majanduse kohandamise programmis nähakse Kreeka ametivõimudele täitmiseks ette täielik tegevuskava. Samuti kujutab see endast „kriitilist massi”, mis on vajalik, et seada struktuurireform Kreekas õigele kursile.

Siiski puudub Kreeka valitsemissektoris praegu keskus reformiprotsesside koordineerimiseks ja järelevalveks. Sellist mehhanismi on vaja, et hoida reformiprotsess õigel rajal ning võimaldada kogu protsessi läbipaistvalt ja tõhusalt juhtida. See oleks aluseks valitsuse- ja parlamendipoolsele protsessi järelevalvele ja aitaks korrigeerida mis tahes kõrvalekaldumisi. Samuti aitaks see luua sõltumatu suutlikkuse struktuurireformide raamistamiseks ja rakendamiseks.

Tehnilist abi antakse ka ametliku statistika kvaliteedi parandamise jaoks, milleks on vastu võetud ühine Kreeka statistika üldtegevuskava.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 5):

Struktuurireformide järelevalveks ja koordineerimiseks tuleks luua sõltumatu mehhanism, mis oleks täielikult töövalmis 2012. aasta keskpaigaks.

3. EUROOPA LIIT SAAB AIDATA

3.1.1. ELi vahendite töölepanek

ELi vahendite kaudu kättesaadavad vahendid kujutavad endast märkimisväärset majandusliku löökjõudu⁸. Ajavahemikuks 2007–2013 on struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi raames eraldatud üle 20 miljardi euro ja ühise põllumajanduspoliitika raames veel 21 miljardi eurot. Ometi on struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi assigneeringutest ära kulutatud alla poole ja parandada saaks ka maaelu arengu vahendite kasutamist. See tähendab, et nõudluse ja investeringute suurendamiseks ning tööhõive loomiseks lühiajalises perspektiivis on olemas märkimisväärne kasutamata suutlikkus, mis looks aluse tulevaseks jätkusuutlikuks majanduskasvuks.

Komisjon on koos Kreeka ametivõimudega kindlaks määranud mitmed prioriteetsed projektid, mis saaksid majanduskasvu ja töökohtade loomist kohe suurendada. Samuti on komisjon teinud ettepaneku riskijagamisvahendi kohta, et suurendada investeringuid suurematesse infrastruktuuriprojektidesse. See rahastamisvahend on oluline katalüsaator võtmetähtsusega projektidele, nagu kiirteede kontsessioonid ja suuremad jäätmekäitluse investeringud.

2012. aastal võetavad meetmed (vrd vastastikuse mõistmise memorandumi § 4.3):

Kreeka peaks jätkama tööd struktuuri- ja ühtekuuluvusvahendite kasutamise, suurte projektide jaoks taotluste esitamise ja vähese tähtsusega riigiabi järkjärgulise vähendamise eesmärkide saavutamise suunas. ELi vahendite haldamise lihtsustamiseks tehtavaid jõupingutusi tuleks jätkata, kaotades ülemäärase halduskoormuse, tagades samal ajal rakendamistingimuste stabiilsuse.

Riskijagamisvahendi tehnilised ettevalmistused peaksid sujuvalt jätkuma, nii et selle rahastamisvahendi saaks pärast Euroopa Parlamendi ja nõukogu poliitilise kokkuleppe saavutamist võimalikult kiiresti aktiveerida.

Kreeka peaks jõudma lõplikule kokkuleppele kiirteede kontsessioonide vajaliku restruktureerimise kohta, et tagada nende majanduslik elujõulisus.

Projektide arv, mille teostamiseks on riigihanketingud sõlmitud – eeskätt 181 prioriteetsset projekti – peaks oluliselt ja rutem suurenema, et tagada nende lõpule viimine enne 2015. aasta lõppu.

3.1.2. Tehniline abi / Kreeka tööriühm

Euroopa Komisjon jätkab spetsiaalselt loodud Kreeka tööriühma kaudu, mis allub president Barrosole, Kreeka toetamist nende katsumusterohkete reformide rakendamiseks vajalikele tehnilisele abile raamistiku seadmisel ja selle kasutusse võtmisel.

Tööriühm teeb juba tihedat koostööd Kreeka ametivõimudega, et määrata kindlaks vajadused, kaasata teistest liikmesriikidest ja rahvusvahelistest organisatsioonidest ekspertteadmisi struktuurifondide ärakasutamise, maksuhalduse / avaliku sektori finantsjuhtimise vallas, sealhulgas pettuse, salakaubaveo ja korrupsiooni vastase võitluse, avaliku sektori reformi,

⁸ Täpsem teave ELi-poolse rahastamise ja VKEdelike likviidsuse kohta on esitatud lisa punktides 2.2 ja 3.2.

ettevõtluskeskkonna, kohtureformi ja tervishoiu reformi valdkonnas. Paljud liikmesriigid täidavad oma osa, andes Kreeka ametivõimude käsutusse oma juhtivad spetsialistid.

Komisjon koostab regulaarseid aruandeid teise majanduse kohandamise programmi rakendamise ja spetsiaalse Kreeka töörühma töö kohta.

4. KOKKUVÕTE

Kreeka majandusliku ümberkujundamisega ei saada valmis üleöö, ent märkimisväärseid samme võib oodata juba 2012. aastal. Sügavuti minev struktuurireform ja paljude aastate kestel kuhjunud tasakaalustamatuste korrigeerimine võtab aega, kuid käesolevas teatistes kirjeldatud meetmed peaksid sillutama teed majanduse elavnemise suunas ja viima dünaamilisema, tänapäevasema, innovaatilisema, jätkusuutlikuma ja õiglasema Kreeka suunas.

Ees seisab palju katsumusi. Kreeka peab ümber vormima suure osa oma avalikust sektorist ja muutma riigi atraktiivseks kohaks, kuhu investeerida ja kus ettevõtlusega tegeleda. Tal on vaja oma majandus uuesti tasakaalustada tootlikuma tegevuse suunas, mis põhineb konkurentsil ja suurt lisandväärtust loovatel innovaatilistel toodetel ja teenustel. Kreeka tööturгу peab reformima, et inimkapitali tööle rakendada ja selle kvaliteeti parandada, pakkuda rohkem ja paremaid töövõimalusi ja taastada konkurentsivõime. Reformiprotsessi edukasse tulemusse peaks panuse andma ka tingimuste säilitamine tõhusaks ja tähenduslikuks sotsiaaldialoogiks.

Kreeka on juba teinud olulisi edusamme oma eelarve tasakaalustamatuse märkimisväärsel vähendamisel, kulude kontrolli alla võtmisel ja maksutulu suurendamisel. Teine majanduse kohandamise programm annab sobiva raamistiku selle ümberkujundamise jätkumiseks. See võimaldab Kreekal keerata uue lehekülje, jättes seljataha jätkusuutmatu poliitika ja kahaneva konkurentsivõime aastad, astudes otsustavaid samme eelarvepuudujäägi ja võla viimiseks jätkusuutlikule teele ja Kreeka majanduse potentsiaali avamiseks. Programmi täielik rakendamine, sealhulgas olemasolevate ELi toetusvahendite kasutamise kaudu, paneb vundamenti tulevasele majanduskasvule, tööhõivele ja sotsiaalsele sidususele, taastab usalduse Kreeka riigi siseselt ja välismaal ning sillutab kriisi tõttu kõige enam kannatanud inimeste jaoks teed õiglasema ühiskonna suunas. Selle protsessi edu sõltub lõppkokkuvõttes Kreekast endast. Ülejäänud ELi ja Euroopa institutsioonide poolt kogu kriisi kestel näidatud solidaarsus väljendub väga konkreetselt märkimisväärse rahalise toetusena ja ekspertteadmistena, mis on Kreeka käsutusse antud ümberkujundamisprotsessi toetuseks. Käesolevas teatistes tuuakse välja võtmetähtsusega meetmed, mis tuleb võtta järgnevatel nädalatel ja kuudel näitamaks, et negatiivse olukorra saab ümber pöörata ja et järgneda saab tõeline muutus, millest on kasu kõigil Kreeka kodanikel.

LISA

Käesolevas lisas kirjeldab komisjon üksikasjalikumalt ELi tasandil kättesaadava toetuse ulatust:

- 1. jaos kirjeldatakse Kreeka kriisi mõju.
- 2. jaos esitatakse üksikasjad ELi eelarvest antava rahalise toetuse kohta ja selgitatakse, kuidas üldeeskirjad on Kreeka eriolukorra jaoks kohandatud.
- 3. jaos selgitatakse, kuidas saab ELi võtmetähtsusega poliitikavaldkondade abil aidata toetada majanduskasvu ja töökohtade loomist Kreekas, ja kirjeldatakse, mida Kreeka peab nende potentsiaali ärakasutamiseks tegema. Kõigis neis valdkondades saavutatavad tulemused paranevad teise majanduse kohandamise programmiga ette nähtud struktuurireformide rakendamisel ning need hakkavad majandusse muutusi tooma.

1. KREEKA KRIISI MÕJU

Tagasi vaadates on nüüd selge, et Kreeka tugev, keskmiselt 4 % aastas ületav SKP kasv kriisile eelnenud kümnendil oli jätkusuutmatu. See tugines reaalpalkade kasvul, mille tempo ei olnud koosõlas tootlikkuse kasvu, ülemäärase laenude kasvu, madalate reaaltressimäärade ja lõdva eelarvepoliitikaga. Lühiajalised tulemusnäitajad maskeerisid Kreeka majanduse paljusid tõsiseid nõrkusi, eeskätt vähest konkurentsivõimet ja tootlikkust, ebasoodsat ettevõtluskeskkonda, era- ja avaliku sektori nappe investeeringuid ning ajale jalgu jäänud maksusüsteemi ja ebatõhusat kohtusüsteemi.

Sel perioodil kuhjusid ohtlikud tasakaalustamatused. Nõudluse kiire kasv koos nõrga konkurentsivõimega välisturgudel viis väliste tasakaalustamatuste kiire suurenemiseni. Konkurentsivõime halvenes 2000. aastast kuni 2009. aastani 10–20 % võrra. Jooksevkonto puudujääk kasvas 2008. aastaks 14 %-ni SKPst. Eelarve tasakaalustamatused kasvasid ja jäid püsivalt kõrgele tasemele, sest liigset kulutamist ei kompenseerinud suuremad tulud. Valitsemissektori eelarve puudujääk ületas pärast euro kasutuselevõttu pidevalt 3 % SKPst ja 2009. aastal kerkis puudujääk järsult pea 16 %-ni SKPst.

Need tasakaalustamatused jätsid riigi väga kergesti vastuvõtlikuks üleilmsele majanduslangusele ja viisid valitsemissektori võla äärmiselt märkimisäärse kasvuni, ohustades Kreeka majanduse rahastamisvõimet. Valitsemissektori võlg kasvas 2009. aastal 129 %-ni SKPst (võrdluseks võib tuua, et 2000. aastal moodustas see 100 % SKPst). Võlakirjade intressivahed kerkisid rekordtasemeteni, sest turg kaotas usalduse Kreeka majanduse ja valitsuse võimesse oma võlad tagasi maksta, vallandades võlakriisi.

Probleemid muutusid veelgi teravamaks ja parandusmeetmete võtmine viibis asjaolu tõttu, et valitsemissektori eelarveprognoos ja Kreeka ametlik statistika ei kajastanud probleemi tegelikku ulatust. 2009. aastal, kui oktoobris ametisse astunud valitsus probleemi ulatust ametlikult tunnistas, korrigeeriti valitsemissektori eelarve puudujäägi prognoose suuremaks 6 protsendipunkti võrra SKPst.

Nüüd, majanduse kiire kohanemise tagajärgedega vastamisi seistes, on Kreeka väga sügavas majanduslanguses. SKP on alates kriisi algusest langenud rohkem kui 11 % võrra ja

oodatavalt jätkub selle kahanemine ka 2012. aastal. Osa sellest majandustegevuse kahanemisest oli kriisile eelnenud jätkusuutmatut majanduskasvu arvestades vältimatu. Ometi on välisnõudlus olnud oodatust nõrgem ja struktuurireformide ebapiisav rakendamine ning poliitiline ja sotsiaalne ebastabiilsus koos kapitali väljavooluga seonduva likviidsuspuudujäägiga on samuti majanduskriisi süvendanud. Võimalik tagasipöördumine positiivsete majanduskasvu numbrite juurde 2014. aastaks sõltub kriitiliselt järgnevatel nädalatel ja kuudel võetavatest meetmetest.

Kriisi sotsiaalne mõju on olnud ränk. Tööpuudus on viimase kahe aasta jooksul drastiliselt kasvanud, olles praegu 17,7 % (2011. aasta keskmine). Hiljutised prognoosid näitavad, et enne langema hakkamist võib tööpuudus 2012. ja 2013. aastal tõusta üle 20 %. Pikaajaline tööpuudus on tõusnud 9,1 %-ni tööealisest elanikkonnast ja on ebatõenäoline, et see oleks maksimumi saavutanud. Kreekas on toimunud üks suuremaid hiljutisi töötä leibkondade arvu kasvusid Euroopas. Eriti raskelt on kriis tabanud noori. Noorte tööpuudus oli 2011. aasta novembris 48 %, s.o kaks korda suurem kui kaks aastat varem. 2011. aasta kolmandas kvartalis olid umbes 45 % 15–24 aastastest töötutest pikaajalised töötud, võrreldes 30 %-ga kaks aastat varem.

Juba enne kriisi kannatas Kreeka ELi ühe kõrgema vaesumäära all ja sügav majanduslangus on suurendanud vaesuse ning eluaseme kättesaamatusega seotud ja sotsiaalset tõrjutust ning vähendanud kasutada jäävat sissetulekut. Lastega perede ja noorte, aga ka ühe kasvava arvu ebaseaduslike sisserändajate hulgas suureneb kodutus, mis on pingeid veelgi suurendanud.

2. KUIDAS EL KREEKAT TOETAB?

2.1. Esimene ja teine majanduse kohandamise programm – majandusreformi programmid

EL ja rahvusvaheline kogukond asusid 2010. aastal kiiresti Kreekat aitama, kui kriisi tegelik ulatus oli ilmsiks saanud. Toetust on antud kahe ambitsioonika majanduse kohandamise programmi vormis, mille raames antakse massiivset rahalist abi tingimusel, et avaliku sektori rahanduse stabiliseerimiseks, finantsstabiilsuse taastamiseks ja majanduskasvu suurendavate struktuurireformide rakendamiseks võetakse põhjalikke ja püsivaid meetmeid.

Esimene majanduse kohandamise programm käivitati 2010. aasta mais ja sellega nähti ette laenupakett mahus 110 miljardit eurot, millest maksti välja 73 miljardit. Teises majanduse kohandamise programmis lepiti kokku 2012. aasta märtsis ja see hõlmas lisaks esimese paketi raames veel välja maksmata summadele laenupaketti mahus 130 miljardit eurot.

Esimene majanduse kohandamise programm on juba kaasa toonud vägagi märkimisväärse eelarve konsolideerimise. Alates kriisi algusest rakendatud meetmed moodustavad kokku üle 20 % SKPst, mis on üks suurimaid eelarve kohandamisi, mida mõnes ELi riigis eales on nähtud. See nõudis karme, ent vajalikke meetmeid avaliku sektori palkade ja pensionite ning suurenenud maksude järkjärguliseks vähendamiseks ning samuti tööturu reforme, sealhulgas miinimumpalga alamkategoriate kehtestamist noortele ja pikaajalistele töötutele.

Esimese majanduse kohandamise programmi ambitsioonikate eesmärkide suunas tehtud sammude tulemused on olnud erinevad, kuigi tehtud on olulisi jõupingutusi. Valitsemissektori eelarve puudujääki on kärbitud pea 16 %-lt SKPst 2009. aastal 9,25 %-le SKPst eelmisel aastal, samal ajal kui jooksevkonto puudujääk langes 2011. aastal 2009. aastaga võrreldes 4 protsendipunkti võrra pisut rohkem kui 10 %-ni SKPst.

Selles kontekstis on Kreeka pangandussektorile antud riigiabi – koos Euroopa Keskpanga ja Kreeka Keskpanga sekkumisega – andnud panuse Kreeka majanduse stabiliseerumisse, tagades süsteemi jätkuva toimimise ja vältides finantssektori kokkuvarisemist, mis seaks majanduse laiemalt, sealhulgas hoiustajad, veelgi suuremasse ohtu.

2012. aasta veebruaris jõuti kokkuleppele uues ja ambitsioonikas Kreeka **teises majanduse kohandamise programmis**. Valitsemissektori võla jätkusuutlikumale teele suunamiseks on 2013.–2014. aastal vaja eelarvet kohandada veel umbes 5,5 % võrra SKPst. Eelarve kohandamine hõlmab peamiselt kärpeid eelarve kulude poolel, et piirata negatiivset mõju Kreeka majanduse potentsiaalsele kasvule. Säätud tulevad peamiselt hoolekandehüvitiste vastavusse viimisest ja paremast suunamisest, säilitades samal ajal kõige haavatavamate elanikkonnarühmade esmase sotsiaalkaitse.

Teises majanduse kohandamise programmis seatakse tähtsamale kohale majanduskasvu suurendavad struktuurireformid. Majanduskasvu soodustav maksureform, mis tuleb järgnevatel kuudel ette valmistada, muudab maksusüsteemi lihtsamaks ja tõhusamaks, vähendades selle eeskirjade järgimise kulusid ettevõtete ja üksikisikute jaoks ning kaotades maksuvabastused ja soodusrežiimid. Reform puudutab kõiki otsese ja kaudse maksustamise valdkondi (üksikisiku tulu, ettevõtte-, käibe- ja omandimaksud, samuti tööandjate sotsiaalkindlustusmaksed). Reformiga laiendatakse maksubaasi, võimaldades seeläbi vähendada kõrgeid tööjõu piirmaksumäärasid. See on üks keskse tähtsusega valdkondadest, kus komisjon koostöös IMFi ja mitme liikmesriigiga annab tehnilist abi, et aidata Kreeka ametivõimudel korraldada ümber iganenud süsteem ja asendada see tulemusliku tänapäevase maksusüsteemiga.

Kui võitlus maksudest kõrvalehoidumise vastu ja õiglasem maksusüsteem hakkavad tulemusi andma, aitavad need kaasa sellele, et kohandamisprogramm leiaks ühiskonnas laiemat tunnustust. Programmid on koostatud selliselt, et neis on olnud alati tähtsale kohale seatud sotsiaalne võrdsus. See kajastub pensionite, muude sotsiaalprogrammide, tööturu ja tervishoiusüsteemi reformides ning võitluses maksudest kõrvalehoidumise vastu, millega seoses on elanikkonna kõige haavatavamate rühmade kaitsmiseks erilisi jõupingutusi tehtud.

Programm on kavandatud tagama võla jätkusuutlikkuse ja uue Kreeka majanduse ülesehitamise. Eesmärk on aidata Kreekal taastada järgnevatel aastatel oma konkurentsivõime ja reageerida kiiresti aktsepteerimatult suurele tööpuudusele, karpides tööjõukulude praegust jätkusuutmatut taset ja luues tänapäevase, paindliku tööturu. Ümber korraldatakse ka toote- ja teenuste turud, et suurendada konkurentsi ja hindade paindlikkust ning aidata tagada, et väiksemad kulud annavad tulemuseks suurema majanduskasvu, millest on kasu kõigil. Samuti kujundatakse programmiga ümber ettevõtluskeskkond, parandades ettevõtluse ja innovaatiliste projektide raamtingimusi, mis on eeltingimus Kreeka majanduse tulevasele dünaamilisusele.

2.2. ELi eelarvest antav toetus

Ajavahemikus 2007–2013 on Kreeka saanud ja saab jätkuvalt ELi eelarvest ulatuslikku rahalist toetust. ELi vahendid aitavad käivitada majanduse uuenemist paljudes majandusharudes ja saada kodanikel tagasi tööle. ELi struktuurifondidest on kättesaadavad kokku 20 miljardit eurot. See kujutab endast suurt fondi, millest investeerida Kreeka majanduskasvu ja seal töökohtade loomisse.

Tabel: Kuidas ELi-poolne rahastamine aitab Kreeka majandust ja ühiskonda

ELi eelarvest rahastamise allikas	Kättesaadavad ja väljamakstud summad
Struktuuri- ja ühtekuuluvusvahendid	20,2 miljardit eurot eraldatud; 8,4 miljardit eurot välja makstud
Põllumajandus: Otsetoetused ja turul sekkumised Maaelu areng	Umbes 2,4 miljardit eurot aastas; 17 miljardit eurot kogu perioodi jooksul 3,9 miljardit eurot eraldatud; 1,7 miljardit eurot välja makstud
Euroopa Kalandusfond	210 miljonit eurot eraldatud; 70 miljonit eurot välja makstud
Teadusuuringute raamprogramm	Kreeka organisatsioonidele võib anda kuni 1 miljard eurot pärast perioodi jooksul korraldatavaid hankemenetlusi
Konkurentsivõime ja innovatsiooni programm	Seni on Kreeka abisaajatele välja makstud 14 miljonit eurot
Elukestev õpe ja programm „Aktiivsed noored”	188 miljonit eurot eraldatud, ≈ 108 miljonit eurot välja makstud
Solidaarsus ja rändevoogude juhtimine (SOLID)	228 miljonit eurot eraldatud, ≈ 70 miljonit eurot välja makstud
Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress”	8,75 miljonit eurot eraldatud kõrgema nõudeõiguse järguga laenu jaoks ja 0,8 miljonit eurot eraldatud Kreeka mikrokrediidipakkuja garantii jaoks

Praeguseks võetud meetmed

Kuigi Kreeka majanduskasvu suurendavate projektide toetuseks kättesaadavatest ELi vahenditest ei tule puudust, ei ole struktuurifondidest saadavat kasu veel täielikult ära kasutatud. See on tingitud mitmesugustest haldamisel esinevatest kitsaskohtadest, mis ei lase rahalisel toetusel jõuda reaalmajanduseni, kus seda vajatakse.

Selle probleemi lahendamiseks on komisjon teinud ettepaneku mitmeteks konkreetseteks meetmeteks, mis võimaldaksid lihtsustada ja ühtlustada struktuurifondide haldamist ning kiirendada nende ära kasutamist, et suurendada investeringuid. Paljud neist meetmetest on juba ellu rakendatud ja on andmas Kreekas tulemusi.

Tabel: Kuidas on komisjon aidanud Kreekal ELi struktuurivahenditest maksimaalselt võita?

Komisjon on esitanud terve rea ettepanekuid **ühtekuuluvuspoliitika rakendamise lihtsustamiseks ja selle paindlikumaks muutmiseks**. Need muutused on kõrvaldanud investeringutelt haldustakistused ja muutnud vahendite ümberplaneerimise lihtsamaks, mis võimaldab toetada kõige suuremat majanduskasvu kaasa toovaid prioriteete. Ettepanek tehtud 2008. aastal, jõustunud 2009. aastal.

Samuti on komisjon teinud ettepaneku suurendada eelrahastamist, suurendades ELi struktuurifondidest toetatavatele programmidele tehtavaid **ettemakseid**. See on võimaldanud rahal voolata prioriteetsetesse projektidesse märksa kiiremini – Kreekale tehtud ettemaksed moodustavad kokku umbes 1,5 miljardit eurot. Rakendatud 2009. aastal.

Komisjoni eelnevat heakskiitu vajavate projektide künnist on tõstetud 25 miljonilt eurolt 50 miljoni euron, mis teeb projektide käivitamise hõlpsamaks, tagades samal ajal siiski vahendite nõuetekohase kulutamise. Rakendatud 2010. aasta juunis.

Pärast **ELi kaasrahastamise määra** varasemat suurendamist 85 %-ni Kreekale antavate struktuurivahendite puhul on komisjon teinud ettepaneku **suurendada** seda veel 10 % võrra. See muutus tähendab, et võtmetähtsusega projektid saavad ELi eelarvest suuremat toetust ja need ei viibi käimasoleva Kreeka eelarve konsolideerimise tõttu. Kaasrahastamise algse ja täiendava suurendamise kombineeritud mõju on vägagi märkimisväärne: ligikaudu 958 miljonit eurot kõigi struktuurifondide puhul. Ettepanek tehtud 2011. aasta augustis, jõustunud 2011. aasta detsembris.

Komisjon muutis ELi eeskirjasid, et võimaldada **ettevõtetele käibekapitali kaasrahastamist**, andes sellega elulise tähtsusega stiimuli VKEdele. Rakendatud 2011. aasta novembris: need õigusaktid tuleb Kreeka ametivõimudel veel täielikult rakendada.

Komisjon teeb tihedat koostööd **Euroopa Investeerimispanega**, et lasta käiku mitmed struktuurifondidest toetatavad rahastamisvahendid, mille eesmärk on anda nii väga vajavat krediiti Kreeka VKEdele, sealhulgas JEREMIE, ETEANi ettevõtetusfond ja Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress”.

Komisjon toetusel on hiljuti loodud **VKEde tagatisfond**, mida toetatakse struktuurifondidest 500 miljoni euro ulatuses. Kui see on saanud töövalmis, antakse sellest pankadele kuni 1 miljard eurot täiendavat likviidsust laenude andmiseks VKEdele. Kõnealuse tagatisfondi töövalmis ja toimivaks saamine koostöös EIPga, et panna likviidsus reaalmajandusse voolama, on keske tähtsusega prioriteet. Ettepanek tehtud 2011. aastal, alla kirjutatud 2012. aasta märtsis.

Komisjon on teinud ettepaneku **riskijagamisvahendi** loomiseks, et toetada suuremahulisi infrastruktuuriprojekte transpordi-, energeetika- ja keskkonnasektoris. Riskijagamisvahendi poolt tagatud laenu võimaldavad olemasolevad investeerimisprojektid lõpule viia ja aitavad käivitada uusi projekte. Sel viisil saaks toetada esmatähtsaid projekte, nagu suured kiirteede kontsessioonid (mis nüüd katavad 1 400 km üleeuroopalisest võrgust) ja keske tähtsusega jäätmekäitlusprojekte. Ettepanek tehtud 2011. aasta oktoobris; poliitilisele kokkuleppele jõutakse oodatavalt 2012. aasta mais.

Järgnevad sammud

Koostöös Kreeka ametivõimudega on komisjon koostanud nimekirja oluliste majandusharude suure investeringuväärtusega **181 prioriteetsest kaasrahastatavast projektist**. Neile projektidele on ELi struktuurifondidest ette nähtud kokku 11,5 miljardit eurot. Eesmärk on saavutada nähtavaid tulemusi ja panna majandus, konkurentsivõime ja tööhõive kasvama.

Kreeka valitsusega teeb koostööd spetsiaalne töörühm, et teha kindlaks võimalused ja **suunata vahendid ümber prioriteetsete projektide toetuseks**, näiteks võitluseks noorte tööpuuduse vastu ja VKEde toetuseks.

Lõpule on veel viimata mitusada olulist **2000.–2006. aasta programmiperioodi projekti**, millega kaasneb oht, et neile projektidele eraldatud vahendid võib olla tarvis ELi eelarvesse tagasi maksta. Kreeka ametivõimudel on vaja võtta kiireloomulisi meetmeid, et tagada nende projektide lõpuleviimine kokkulepitud tähtjaks.

VKEde tagatisfondi täielikult töövalmis saamine on kiireloomuline prioriteet, et panna likviidsus voolama reaalmajandusse.

Rohkem tuleb ära teha ka selleks, et **panna liikuma vahendid**, mis on juba pangandussüsteemile välja makstud, kuid mida ei ole veel VKEdele edasi laenatud. Sealjuures on abiks käimasoleva pankade rekapiitaliseerimise lõpuleviimine.

Riskijagamisvahendi kasutamiseks tehtavad ettevalmistused peaksid algama võimalikult kiiresti pärast mais oodatavat ametlikule kokkuleppele jõudmist. Rahastamist tuleb anda olemasolevate struktuurifondide assigneeringute raames, mille juures tuleks kasutada märkimisväärset finantsvõimendust. Seda rahastamisvahendit haldab EIP ja komisjon on võtnud kohustuse viia selle tegevuskorra paikaplanemine EIPga sõlmitava koostöökokkuleppe vormis lõpule nii kiiresti kui võimalik.

Lisaks sellele saab Kreeka kasu Euroopa **mikrokrediidirahastust** „Progress”. Hiljuti on saavutatud kokkulepe garantii andmiseks mikrokrediidirahastust „Progress” Kreeka mikrokrediidipakkujale [Pancretan Cooperative Bank Ltd \(PCB\)](#), mis võimaldab PCB-l pakkuda kuni 6 miljoni euro suuruses summas mikrolaenusid Kreeka mikroettevõtjatele (eeskätt on need suunatud alustavate ettevõtete ja uute laenuvõtjate rahastamiseks). Täiendav 8,75 miljoni euro suurune kõrgema nõudeõiguse järguga laen peaks ootuste kohaselt võimaldama PCB-l täita nende arvukate mikroettevõtete poolset nõudlust, kellel on krediidituru kriisi ja Kreeka pangandussektoris kohaldatavate rangemate krediidikõlblikkuse nõuete tõttu rahastamise saamisel raskusi. See 1,5 kordse finantsvõimendusega kõrgema nõudeõiguse järguga laen võimaldab oodatavalt anda mikrolaenusid mahus 13 miljonit eurot.

Meetmeid on võetud **menetluste lihtsustamiseks** Kreeka ametiasutustes ning projektide valiku ja rakendamise kiirendamiseks. Näiteks on kooskõlas vastastikuse mõistmise memorandumiga muudetud latusamaks ja lühendatud arheoloogiliste tööde lubade ja keskkonnalubade väljastamise menetlusi.

Siiski saab **struktuurifondide kasutamise kiirendamiseks** ja nende mõju maksimeerimiseks veel palju enam ära teha, kõrvaldades halduslikud takistused ja ühtlustades haldamist, järgides samal ajal kõigi ELi kaasrahastatavate sekkumiste paranenud koordineerimist ja nendevahelist koostööd. Vajalike õigusaktide vastuvõtmine hankelepingute sõlmimise ja maa võõrandamise menetluste lühendamiseks ja lihtsustamiseks kiirendab ELi kaasrahastatavate projektide rakendamist. Kokku on juba lepitud mitmes täiendavas menetluse lihtsustamises, sealhulgas uute projektide rakendamise kiirendamises ja maksete tegemise menetluse latusamaks muutmises. Läbivaadatud menetlusi hakatakse kohaldama alates aprillist.

2.3. ELi eelarvest Kreekale antav muu toetus

ELi eelarvest Kreeka majanduskasvu ja töökohtade loomiseks antav toetus ei piirdu struktuurifondidega. Kreeka majanduse moderniseerimises, töövõimaluste loomises ja konkurentsivõime parandamises täidab oma rolli ka terve rida muid ELi programme.

Põllumajandus, maaelu areng ja kalandus

Kreeka saab igal aastal umbes 2,4 miljardit eurot **põllumajandusettevõtjatele antavate otsetoetustena** ja lisaks umbes 70 miljonit eurot turuga seotud kulude katmiseks.

Lisaks on 3,9 miljardit eurot kättesaadav **maapiirkondade arengu** toetuseks. Mis puutub struktuurifondidesse, siis EAFRD kaasrahastamise määra on komisjoni ettepaneku alusel suurendatud 10 % võrra. See annab tulemuseks ligikaudu 567 miljoni euro suuruse säästu riigieelarves.

2011. aasta detsembriks oli maaelu arengu vahenditest välja makstud juba 1,7 miljardit eurot, mis aitas rohkem kui 8 000 noorel mehel ja naisel alustada tegevust põllumajandusettevõtjana Kreeka maapiirkondades. Neid vahendeid on kasutatud maapiirkondade majanduskasvu toetamiseks põllumajandussektorisse ning põllumajandustoodete töötlemisse ja turustamisse tehtavate otseinvesteeringute kaudu. Neist vahenditest toetatakse ka maapiirkondade majanduse vajalikku mitmekesistamist, näiteks toetades turismi, väikeettevõtlust ja keskkonnakaitset.

Euroopa Kalandusfond aitab kaasa uute töökohtade loomisele peamiselt vesiviljeluse ja töötlemise sektoris. Sellest toetatakse kohalike arengustrateegiate rakendamist nii Kreeka saartel kui ka maismaa rannikupiirkondades, eelkõige suure tööpuudusega kõrvalistes piirkondades. ELi vahendid aitavad säilitada ja arendada töökohti, toetades majandustegevuse mitmekesistamist ja edendades rannikukeskkonna kvaliteeti, näiteks ökoturismi toetamise ning loodusliku ja arhitektuurilise pärandi säilitamise kaudu.

Teadusuuringud, innovatsioon ja ettevõtlus

Teadusuuringute ja tehnoloogilise arengu valdkonnas antakse Kreekale ELi toetust seitsmendas teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse raamprogrammis osalevate Kreeka organisatsioonide kantud kulude toetamise vormis. Kokku on Kreeka organisatsioonid ajavahemikus 2007–2011 toetatud 622 miljoni euro suuruses summas ja edasiste, kuni 2013. aastani toimuvate hankemenetluste raames võib neid toetada veel mitmesaja miljoni euroga.

Kreeka organisatsioonid on olnud eriti edukad info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas, mis on saanud Kreeka organisatsioonidele antud vahenditest ligikaudu 211 miljonit eurot. Nende vahenditega toetatakse tiptasemel teadusuuringuid, mis aitavad üles ehitada Kreeka majanduse konkurentsivõime tehnoloogiliselt arenenud majandusharudes. Kreeka teadlased on saanud ka umbes 50 miljonit eurot Marie Curie programmist. See on võimaldanud neil teha koostööd oma kolleegidega mujal Euroopa Liidus ja on toonud Kreekasse tippteadlasi.

2007.–2011. aastal on Kreeka abisaajad saanud ka üle 14 miljoni euro toetustena **ettevõtluse ja uuendustegevuse programmist**. Neid vahendeid on kasutatud Kreekas Euroopa ettevõtlusvõrgustiku keskuste loomiseks, kes pakuvad Kreekas tegutsevatele ettevõtetele tasuta teenuseid, ning mitmesuguste erinevate projektide toetuseks, mis on suunatud ökoinnovatsiooni majanduskasvu potentsiaali vallandamisele.

Programmist „Arukas energeetika – Euroopa II” rahastati Kreeka abisaajaid toetuste vormis 10 miljoni euroga, mis anti projektidele, mille eesmärk oli kõrvaldada takistused taastuvenergia kasutuselevõtmisele ja energiatõhususele. Lisaks sellele on Kreeka projektide edendajatel juurdepääs **Euroopa Energiatõhususe Fondi** pakutavatele rahastamistoodetele, mis on suunatud energiatõhususe ja taastuvenergia investeeringute projektidele linnades ja piirkondades.

Haridus

Kreeka haridussüsteemi reformile ja noorte tööpuuduse vastasele võitlusele on pakutud tuge **Euroopa Sotsiaalfondist** antava mahuka toetusega ning **Euroopa elukestva õppe programmist** Kreeka organisatsioonidele ja kodanikele antava ulatusliku abiga. Kreeka organisatsioonid saavad perioodi jooksul ligikaudu 165 miljonit eurot ning selleks, et aidata õppuritel, õpetajatel ja koolitajatel õppida ja arendada oma oskusi teistes riikides, on juba antud toetusi rohkem kui 94 miljoni euro suuruses summas. Juba üksnes aastatel 2009–2010 osales programmis ligi 8 000 õppurit ja õpetajat. Samuti on see programm hõlbustanud Kreeka ja teiste liikmesriikide haridus- ja koolitusasutuste vahelist koostööd, mis aitab kaasa Kreeka haridussüsteemi arengule. Mitu tuhat noort on osalenud programmi „**Aktiivsed noored**” projektides, mis aitavad suurendada nende tööalast konkurentsivõimet ja liikuvust. Selle programmi kaudu on Kreekale perioodi jooksul kättesaadav ligikaudu 23 miljonit eurot, millest 13,6 miljonit eurot on juba välja makstud.

Siseküsimused

Komisjon on andnud märkimisväärset rahalist toetust **varjupaiga-, rände- ja piirihaldussüsteemide** toetuseks ning suure arvu ebaseaduslike sisserändajate ja varjupaigataotlejate põhjustatud humanitaartagajärgedega toimetulekuks. Kreeka on selles valdkonnas vastu võtnud kaks kava: rände ja varjupaigaküsimuste juhtimise tegevuskava, milles määratakse kindlaks konkreetsete meetmed varjupaiga- ja tagasisaatmisküsimustes esinevate puuduste kõrvaldamiseks; ning „Schengeni-Kreeka” tegevuskava, milles määratakse kindlaks konkreetsete meetmed piirihalduse puuduste kõrvaldamiseks. Edasi on mindud, kuigi erineva tulemuslikkusega, kõigis asjaomastes valdkondades. Nüüd on oluline saavutada suuremat edu, tuginedes juba saavutatule. Usaldusväärne ja tõhus sisserände- ja varjupaigapoliitika Kreekas on kõigi ELi riikide huvides.

Kreeka on programmi „**Solidaarsus ja rändevoogude juhtimine**” (SOLID) üks peamisi abisaajaid. Ajavahemikuks 2010–2012 on eraldatud 228 miljonit eurot, et aidata Kreekat tõhusa välispiiride kontrolli rakendamisel, ebaseaduslike sisserändajate tagasisaatmisel ja usaldusväärse varjupaigapoliitika kehtestamisel. Kaalumisel on meetmed, millega aidata parandada kõnealuse rahastamise kasutamist muu hulgas kaasrahastamise määra suurendamise kaudu.

2.4. Tehniline abi / Kreeka töörühm

Lisaks ELi eelarvest antavale rahalisele toetusele annab EL Kreeka ametiasutustele ka ulatuslikku tehnilist abi. 2011. aasta juulis lõi komisjon Kreeka valitsuse taotlusel spetsiaalse töörühma Kreeka ametiasutustele tehnilise abi andmiseks, et aidata neil rakendada majanduse kohandamise programme ning toetada Kreeka avaliku halduse moderniseerimist ja ELi vahendite ärakasutamist⁹.

Töörühm toetab Kreekat, kaasates asjaomaseid ekspertteadmisi liikmesriikidest ning Euroopa ja rahvusvahelistest organisatsioonidest. Pärast töörühma loomist on see tegelenud tehnilise abi töövoogude kavandamise ja käivitamisega. Praegu teeb see koostöös Kreeka ametiasutustega tööd üheksasse erinevasse poliitikavaldkonda kuuluva rohkem kui 20 tehnilise abi projekti kallal. Mõned neist töövoogudest on juba aktiivsed; mitmed on käivitamisvalmis. Lisaks sellele on veel mitme projekti üle käimas ettevalmistavad arutelud.

⁹ MEX/11/0720 „Komisjon nimetab ametisse Kreeka töörühma”.

Oma tegevuse esimeste kuude jooksul koordineeris Kreeka töörühm muu hulgas kokku 200 inimtööpäeva suuruses mahus riiklike maksuasutuste saadetud lühiajaliste ekspertide tegevust Ateenas, mis hõlmas tehnilist abi, koolitusi ja seminare, sealhulgas 20 kohtumist erinevates maksuhalduse valdkondades. Samuti sõlmis komisjon kokkuleppe IMFiga tõhustatud tehnilise abi andmiseks avaliku sektori finantsjuhtimise ja tulude haldamise valdkonnas, millest antakse panus kolme alaliselt kohapeal viibiva nõuniku (kaks tulude haldamise ja üks avaliku sektori finantsjuhtimise valdkonnas) rahastamisse kuni 2013. aasta detsembrini ja umbes 900 päeva piires lühiajaliste lähetuste rahastamisse.

Kõnealune tehniline abi keskendub mitmele programmi eduks hädavajalikule valdkonnale. Sellega edendatakse usaldusväärset ja jätkusuutlikku regulatiivset keskkonda, mis toetab ettevõtete genereeritavat majanduskasvu, ning kõrvaldatakse turutõrked proportsionaalsel ja järjepideval viisil. Samuti on kõnealuse tehnilise abi programmi eesmärk parandada võimet rakendada õigusaktide ja haldamisega seotud nõudeid tõhusalt ja võrdselt ning toetada maksuhalduse reformi, maksudest kõrvalhoidumise ja pettuse vastast võitlust, avaliku sektori finantsjuhtimist ja avaliku halduse reformi.

Samuti aitab EL Kreekal spetsiaalse tegevuskava (JOSGAP) abil luua sõltumatu ja tugevama riikliku statistikaameti, seades prioriteediks kõrge kvaliteediga avaliku sektori statistika. Kõnealune kava hõlmab ka toetust mitmetele muudele statistika valdkondadele ning riikliku statistikaameti organisatsiooni uuesti ülesehitamisele. Ametisse on nimetatud alaliselt kohapeal viibiv kõrgetasemeline nõunik ja eksperdid on korraldanud jätkuvat tehnilise abi andmist avaliku sektori rahanduse valdkonnas alaliselt ja rahvamajanduse arvepidamises ja muudes statistika valdkondades vastavalt vajadusele. Need sammud paremuse poole, mille on teinud võimalikuks riikliku statistikaameti uus halduskorraldus, on juba andnud positiivseid tulemusi: näiteks on Eurostat heaks kiitnud kolm järjestikust eelarvepuudujäägi ja võla teatist. Edusamme on vaja jätkata ja Kreeka statistikute suutlikkust suurendada.

3. VÕTMETÄHTSUSEGA POLIITIKAVALDKONDADE RAKENDAMINE MAJANDUSKASVUKS JA TÖÖKOHTADE LOOMISEKS

3.1. Struktuurireformid ettevõtluse ja investeringute toetuseks

Kreeka toote- ja teenuste turgude potentsiaali realiseerimine nõuab järjepidevaid jõupingutusi ja tugevat poliitilist pühendumust, et kõrvaldada keerukate õigusaktide ja ebatõhusate haldusstruktuuride läbipõimunud võrk. Liiga üksikasjalikult kõike ette kirjutavad eeskirjad ja pealetükkivad kontrollid aitavad kaasa turgude suletusele ja konkurentsi jäikusele. Need tegurid aitavad seletada, miks Kreeka jääb rahvusvahelistes ettevõtlussõbralikkuse ja korruptsiooni edetabelites järjepidevalt nii halvale tasemele.

Edu saavutamiseks peaks Kreeka valitsus tõstma ettevõtlusega tegelemise au sisse ja nägema ettevõtjaid pigem partnerite kui riskiallikana. Ettevõtjad omalt poolt peavad sellele usaldusele vastutasuks täitma regulatiivseid ja maksunõudeid.

On palju ilmselgeid, ehkki mitte kergeid samme, mida Kreeka ametivõimud saavad astuda, et parandada raskeid tingimusi, milles Kreeka ettevõtted praegu tegutsevad. Mõnede puhul neist reformidest võtab tulemuste saavutamine aega. Ometi saadab varakult ja otsustavalt tegutsemine selge signaali, et Kreeka on võtnud sihiks luua ettevõtlusele soodsam keskkond.

Võetud kohustused, mis sisalduvad läbivaadatud vastastikuse mõistmise memorandumis, kujutavad endast head alust sellele reformile, mis nõuab avaliku halduse juurteni

ümberkorraldamist, et see aitaks, mitte ei takistaks Kreeka ettevõtjaid. Reformiprotsess võib järgnevalt edasi minna valdkondades, mis vajavad hädasti reformimist, nagu eksport, toll ja riigihanked.

Ekspordi soodustamine ja edendamine

Kreeka majandus on traditsiooniliselt olnud vähem avatud kui paljude teiste sama suurte riikide majandus, importides (33 % SKPst) rohkem kui eksportides (22 % SKPst) ja rahastades seda lõhet laenamisega. Nüüd peab ta astuma samme oma majanduse tasakaalustamiseks ja toetama eduka ekspordisektori esilekerkimist.

Haldusmenetlused ja -takistused, mis muudavad kaupade teistesse riikidesse vedamise ülemäära raskeks, saab kiiresti kõrvaldada. Praegune ekspordi tollivormistuse ja tolliformaalsuste korraldus kujutab endast ettevõtete jaoks märkimisväärset takistust ja on üsna kindel, et see takistab paljusid väiksemaid potentsiaalseid eksportijaid välisurgudele mineku võimalusi uurimast.

Ekspordi tollivormistus hõlmab endas arvukate erinevate ministriumite ja ametkondade nõutavate ebavajalike sertifikaatide ja dokumentide aeganõudvat bürokraatlikku menetlemist. Tootesaadetiste tollivormistus võtab Kreekas keskmiselt aega 20 päeva, võrreldes ELi keskmise 10 päevaga. Füüsilise ja dokumentaalse kontrolli läbib Kreeka ekspordisaadetistest 90 %, võrreldes ELi keskmise 5 %-ga.

Vähetootlike dokumentaalsete nõuete kiire kaotamise ja tollimenetluste ümberkavandamise abil saab paljud neist „puhaskuludest” kaotada. Praegu tehakse pingutusi, mida toetatakse tehnilise abiga, et muuta ekspordi tollivormistus ja tolliformaalsused ladusamaks ja need automatiseerida. See töö tuleks võimalikult kiiresti lõpule viia.

Kõnealuseid jõupingutusi peaks toetama valitsuse strateegia ning kõigi asjaomaste ministriumite/ametkondade reform/koordineerimine, et aidata eksportijaid, kes soovivad laiendada oma müügistrateegiat välisriikidesse. Eeskätt peaksid jõupingutused keskenduma sellele, et luua uutele eksportijatele tingimused võimaluste leidmiseks paljulubavatel turgudel.

Sellal kui kaupade ja tööstustoodete eksport on lühiajaline prioriteet, mis seostub asjaoluga, et Kreeka on traditsiooniliselt VKEdel põhinev majandus ja tugineb põllumajandussaaduste töötlemise tegevusele, peaks täiendavate keskpika tähtajaga algatuste eesmärk olema suurendada teenuste ekspordi ja parandada riigi potentsiaali turismisektoris.

Konkurents ja turulepääs

Kreekale toovad kasu konkurentsivõimelisemad turud ja väiksema kaalutusõigusega avaliku sektori poolne toetus. Näiteks suurem konkurents elektrienergia turgudel aitab tarbijaid, parandab energiavarustuse kindlust ning aitab saavutada keskkonnaeesmärke. Samamoodi on farmaatsiasektoris vaja suuremat konkurentsi patendikaitseta ravimiturgudel, et alandada geneeriliste ravimite hindasid, mis võib aidata tervishoiueelarvet kontrolli all hoida.

Suunatud riigiabipoliitikaga saab toetada Kreeka majanduse elavnemist, minimeerides samal ajal koormust, mida abi avaldab avaliku sektori ressursidele, tingimusel et avaliku sektori kulutused on suunatud valdkondadesse, mis suurendavad pikaajalist majanduskasvu ja edendavad töökohtade loomist. Kreeka valitsus on nõustunud looma kesküksuse, mis kontrollib riigiabi enne potentsiaalsetest abimeetmetest komisjonile teatamist. Komisjon saab anda Kreeka ametiasutustele vajalikku tehnilist abi, et aidata neil seda eesmärki saavutada.

Pooleli on olulised algatused turulepääsu parandamiseks, konkurentsi elavdamiseks ja konkurentsivõimelisema hinnakujunduse õhutamiseks. Reguleeritud elukutseid käsitleva 2011. aasta seaduse (seadus 3919/2011) täieliku kohaldamisega saab kaotada paljud piiravad sätted, mis käsitlevad teataval kutsealal tegutsemise õigust ja viisi. Kõnealust seadust rakendatakse praegu ellu ja avaliku huviga seotud piirangute kehtestamise ettepanekud vaadatakse hoolikalt läbi. Tehnilist abi koordineerib Kreeka töörühm, andes Kreeka ametiasutustele juriidilisi ekspertteadmisi teiseste õigusaktide kohandamiseks selliselt, et need toetaksid reguleeritud elukutsete liberaliseerimist, analüüsides nende meetmete mõju ja vaadates läbi teatavate elukutsete, eriti juristi elukutse korralduse.

Sügiseks peaks lõpule viima poliitikaraamistiku range kontrolli mitmes keskse tähtsusega valdkonnas. See peaks sillutama teed õigusloome meetmetele, millega 2013. aasta alguses muuta kehtetuks regulatiivsed sätted, mis takistavad konkurentsi ja hindade paindlikkust.

Läbipaistvad ja tõhusad riigihangete turud

Kreeka riigihangete turud on äärmiselt ebatõhusad, mis kahjustab nii avalikku sektorisse kuuluvaid hankijaid, kes ei saa osta avalike teenuste osutamiseks vajalikke sisendeid, kui ka tarnijatele. Riigihankelepingute sõlmimine on aeganõudev, kulukas ja läbipaistmatu, mis viib kehvade menetlustulemusteni. Menetlused peatatakse sageli kohtuvaidluste tõttu. Riigihanked on hajutatud suureks hulgaks väikesteks lepinguteks, mille sõlmimise menetlusi korraldab terve hulk hankeasutusi, kellel puudub võime kindlaks määrata oma vajadusi ja korraldada menetlusi tõhusalt.

Kreeka valitsus on võtnud kohustuse rakendada sidusat ja ambitsioonikat tegevuskava, et korraldada Kreeka riigihangete õigusaktid, struktuurid ja tavad ümber. See hõlmab endas eeskirjade lihtsustamist, riigihangete järelevalveasutuse loomist, spetsialiseeritud hankeasutuste ja raamlepingute suuremat kasutamist ja uute riigihanke meetodite laiemat kasutuselevõttu, samuti riigihangete veebiportaali loomist, e-riigihanke lahenduste arendamist ja huvide konfliktidele suurema tähelepanu pööramist. Kreeka valitsus on võtnud kohustuse avaldada oma riigihanke õigusaktide ja haldamise põhjaliku reformi tegevuskava 2012. aasta keskpaigaks. Euroopa Komisjon toetab seda olulist projekti tehnilise abiga.

Halduskoormuse vähendamine ja parema õigusloome tavade rakendamine

Kreeka õigusaktid töötatakse sageli välja valdkondlikul alusel, võtmata sealjuures piisavalt arvesse huvirühmadele ja ettevõtetele avalduvat kogumõju. Kreeka ettevõtjad toovad arvukaid näiteid eeskirjadest ja haldustavadest, mis põhjustavad ebaproportsionaalseid kulusid ja piiranguid. Peagi vastu võetav parema õigusloome seadus tagab, et uute eeskirjade koostamisel tegutsetakse läbimõeldumalt, vähendades halduskoormust, mis takistab äritehinguid, ja kohaldades uute õigusloomealgatuste suhtes „parema õigusloome” meetodeid.

Kohustus, mis on võetud rahandusministeeriumis direktoraadi loomiseks, millele pannakse üldine vastutus struktuurireformide planeerimise, juhtimise ja järelevalve eest, annab võimaluse asetada ettevõtluse ja ettevõtjad uue majanduskasvu strateegia keskmesse. See saab täita kogu reformiprotsessi koordineeriva keskuse rolli. Kõnealuse reformide haldamise suutlikkuse kiire loomine ja selle arendamine on hädavajalik.

Uute investeeringute hõlbustamine

Uutesse rajatistesse või projektidesse investeerimisel esineb viivitusi ja kulusid, mis tulenevad regulatiivsetest ja halduslikest barjääridest, mis hõlmavad paljusid ametiasutusi.

Investeeringute takistustena on sageli nimetatud maakasutuse planeerimise ja keskkonnalubade eeskirjasid. Energeetika (ja eriti taastuvenergia) sektoris ning turustamis-, logistika- ja transpordisektoris tegutsevad ettevõtted kannatavad selle all kõige enam. Probleemid kuhjuvad vaidluste korral nii haldus- kui ka kohtumenetluse etapis tulenevalt paljude kohtuasjade menetlust peatavast mõjust ning töötajate või pädevuse puudumisest haldusasutuste keskse tähtsusega talitustes.

Kreeka valitsus on võtnud kohustuse rakendada mitmed hiljutised seadused, et kiirendada teatavate elukutsete ja tootmistegevuste jaoks lubade andmise menetlusi ning projektide ja tegevuste jaoks keskkonnalubade andmise menetlusi. Samuti vaadatakse peagi läbi võõrandamise protsess, mille puhul rakendati keerukaid haldus- ja kohtumenetlusi. Kohtureformiga seonduv areng kiirendab kohtumenetlusi ja vähendab kohtuasjade praegust kuhjumist või kõrvaldab selle.

Samuti on Kreeka valitsus võtnud meetmeid selleks, et lihtsustada uue ettevõtte loomist. Siiski on nende menetluste juures veel ruumi täiendavaks ratsionaliseerimiseks.

Investeeringuid aitaks stimuleerida ka kinnistusregistri valmimine. ELi struktuurifondidest on juba antud 83 miljonit eurot IT-infrastruktuuri loomiseks, mille abil saaks elektrooniliselt registreerida kehtivad omandiõigused ning valideerida riigi omandiõiguse nõuded, sealhulgas metsade piirid ja linnapiirkondade hüpoteegikontoritele kuuluvate, praegu paber kandjal hoitavate kehtivate omandiõiguste digitaliseerimine. Vastastikuse mõistmise memorandumis nähakse kinnistusregistri seoses ette spetsiifilised eesmärgid ning täieliku kinnistusregistri loomine ja eranditult toimivad kinnistusametid üle kogu riigi 2020. aastaks. Komisjon toetab Kreeka ametivõimude jõupingutusi eespool nimetatud ajakavast kinnipidamiseks, et saada valmis kinnistusregister, mis pakub kindlustunnet ja aitab ligi meelitada investeeringuid.

Kuigi investeeringutelt haldustakistuste kõrvaldamiseks on pooleli või kavas mitmed erinevad meetmed, on siiski ruumi süstemaatilisele ja sihipärasele projektile nende barjääride kaotamiseks.

Ettevõtete aitamine maksureformi abil

Kreeka ettevõtluskeskkonda parandaks märgatavalt ka edu saavutamine maksuhalduse reformimisel ja maksualaste õigusaktide vajalikud reformid. Võitlus maksudest kõrvalhoidumise vastu on hädavajalik, et tagada võrdsed tegutsemistingimused ka nendele majandustegevuses osalejatele, kes täidavad maksueeskirju ja kannatavad ebaõiglase konkurentsi tõttu nendega, kes hoiduvad maksude ja sotsiaalkindlustusmaksude maksimisest kõrvale. Teise majanduse kohandamise programmi vastastikuse mõistmise memorandumis sisalduvad mitmed sätted, mille eesmärk on luua tänapäevane, reageerimisvõimeline ja tõhus maksuhaldus.

Seda jõupingutust toetatakse IMFi/ELi tegevuskava raames antava tehnilise abiga, mis katab Kreeka ametivõimude kindlaksmääratud üheksat valdkonda (audit, võlgade sissenõudmine, vaidluste lahendamine, suured maksumaksjad, jõukad eraisikud ja suure sissetulekuga üksikettevõtjad, riskide ja tulude analüüs, maksumaksjatele osutatavad teenused, registreerimine, arhiveerimine ja sundkorras maksmine, organiseerimine ja haldamine).

Maksualaste õigusaktide lihtsustamine täidab keskse tähtsusega rolli ka kogu jõupingutuste edukuse seisukohast. Selles valdkonnas tehtavates edusammudes saab tugineda esimese majanduse kohandamise programmi vastastikuse mõistmise memorandumi alusel tehtud otsusele tunnistada arvestusraamatute ja registrite seadustik kehtetuks ja asendada see oluliselt

lihtsama õigusaktiga, sest kehtivaid eeskirjasid on raske järgida ning need seavad takistusi ettevõtlusele ja piiravad oluliselt Kreekasse tehtavaid välisinvesteeringuid.

Maksuhalduse ladusamaks muutmine peaks ka kiirendama tasumisele kuuluvate käibemaksu tagasimaksete tegemist ja aitama seega eelkõige VKEsid ja Kreeka eksportijaid nende likviidsusele avalduva halduskoormuse vähendamise abil.

Maksudest kõrvalehoidumise vastaseks võitluseks praegu tehtavate jõupingutuste kontekstis on komisjon valmis aitama Kreekat läbirääkimiste pidamisel Šveitsiga maksulepingu üle, mis võiks aidata tal kätte saada tema kodanike võlgnetaavad maksud. Selline leping peaks olema täielikult kooskõlas ELI õiguse asjaomaste nõudmistega.

3.2. VKEde likviidsuse suurendamine

VKEed on Kreeka majanduskasvu ja töökohtade loomise käimapanevaks jõuks. Kõigist Kreeka ettevõtetest moodustavad VKEed 99,9 %, kusjuures mikroettevõtted moodustavad neist 96,5 %. VKEed seisavad vastamisi tõsiste ellujäämisprobleemidega: kümnest ettevõttest kuue tulu vähenes 2011. aastal 2010. aastaga võrreldes. 2011. aastal kadus VKEedes 150 000 töökohta. Kreeka VKEde assotsiatsiooni tellitud hiljutises uuringus tehtud prognoosi kohaselt sureb 2012. aastal ukseid 60 000 väikest ja keskmise suurusega ettevõtet ja kaduma läheb veel 240 000 töökohta.

Nagu seda on kirjeldatud käesoleva lisa 2. jaos, antakse ELi struktuurifondidest VKEdele ulatuslikku toetust. Likviidsuse, käibekapitali ja VKEdele laenamiseks garantiide andmiseks on kättesaadav üle 4 miljardi euro ning vastloodud VKEde tagatisfondi kaudu tehakse täiendavalt kättesaadavaks veel 1 miljard eurot. Ometi ei leia see rahastamine alati teed reaalmajandusse. Kreeka ametivõimud ja Kreeka pangad peaksid pingutama rohkem selleks, et jälgida olemasolevate kavade raames väljamaksete tegemist ja ületada koos nende tõhusa rakendamise ees seisvad takistused.

Eeskätt on vaja rohkem pingutada selleks, et kiirendada protsessi ja kaotada halduslikud kitsaskohad toetuste heakskiitmisel (eelkõige väljamaksete intensiivne jälgimine, lepingute ja heakskiitmise protsessi lihtsustamine, heakskiitmise tähtaegade lühendamine, protsessi kaasatud osalejate arvu vähendamine jne). Lisaks sellele vajavad asjaomased õigusaktid ja toetuslepingud hädasti kohandamist, et need võimaldaksid käibekapitali laenamist. Lisaks sellele oleks Kreeka VKEedel palju kasu hilinenud maksete direktiivi varajasest rakendamisest.

3.3. Erastamise kasutamine oluliste majandusharude toimimise parandamiseks

Erastamine on reformiprotsessi keskse tähtsusega osa. Peamine põhjus, miks erastamine on Kreekas vältimatu, on see, et varasid saab paremini kasutada erasektoris, suurendades seeläbi reaalmajanduse konkurentsivõimet. Lisaks sellele toimivad edukalt erastatud ja paremini juhitud ettevõtted eeskujuna, tuues kaasa täiendavaid positiivseid kõrvalmõjusid.

Riigi omandis olevate varade võõrandamiseks on loodud Kreeka Vabariigi varade arendamise fond (Hellenic Republic Asset Development Fund (HRADF)). See kutsub regulaarselt üles esitama avaldusi huvi kohta riigi omandis olevate varade vastu, korraldades selleks hiljuti muu hulgas hankemenetlused, mis käsitlesid kinnisvaraobjekte ja gaasivõrgu müüki. See on jätkusuutlikkuse ja üha mitmekesisemate varaklasside erastamisprotsessi rööbastele saamise seisukohast areng õiges suunas.

Siiski ei ole paljude varaklasside puhul Kreekas praegu valitsevad turutingimused ja tehnilised takistused veel ulatusliku erastamisega edasiminekut soodustavad. Selline ebakindlus tuleneb muu hulgas praegustest raskustest riigi omandis olevate varade mõistliku väärtuse hindamisel. Lisaks sellele esineb mitmeid probleeme, mille Kreeka ametivõimud, HRADF ja Euroopa Komisjon peavad lahendama. Nende hulka kuulub muu hulgas nn kuldaktsia eeskirjade kehtivus erastamisjärgses keskkonnas ja vajadus riigiettevõtetele suunatud riigiabi meetmed eelnevalt heaks kiita. Muudeks lahendamist vajavateks probleemideks on riigimaade registreerimise kiirendamine, maa omandiõiguste juriidiline staatus, majandusliku teabe andmine individuaalsete kinnisvara omandiõiguste kohta ning kinnistusregistri kaudu kaardistamise / maakasutuse planeerimise suutlikkus.

Enne müüki tuleb varad asjakohaselt selleks ette valmistada. Erastamiseelne protsess hõlmab nõuetekohaselt auditeeritud majandusaasta aruannete koostamist, restruktureerimise tegevuskavasid, personali vahetumist, finantskorraldusvahendeid jne. Nende tegurite arvessevõtmine annab alust arvata, et varade väärtuse suurendamine peaks üldjuhul toimuma enne nende erastamist. Lisaks sellele nõuab avaliku sektori varade omandiõiguse edukas üleandmine sobiva regulatiivse raamistiku ja selge pikaajalise strateegia väljatöötamist. Sellistes raamistikes määratakse kindlaks avaliku sektori poliitikaprioriteedid, et vältida reguleerimata erasektori monopolide teket.

Komisjon on tihedas kontaktis HRADFi ja rahandusministeeriumiga, et tagada erastamisprogrammi edu ja aidata välja töötada riigiabi eeskirjadega kooskõlas olevad meetmed. Sellega seoses on komisjon esitanud suunisdokumendi riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta riigiettevõtete restruktureerimisel ja/või erastamisel.

Vähendamata sealjuures punktis 3.4 nimetatud prioriteetsete projektide jaoks eraldatud vahendeid, võivad mõnedel spetsiifilistel juhtudel erastamisprogrammi toetamisel täita teatavat rolli ka ELi struktuurifondid, mida saaks kasutada tehnilise abi andmiseks või füüsiliste investeeringute toetamiseks sellistes valdkondades nagu energeetika või transport, et aidata valmistada riigi omandis olevaid varasid müügiks ette, parandades esmalt nende toimimist, andes seeläbi kasutajate jaoks paremad tulemused ja suurendades nende varade potentsiaalset väärtuse loomise võimet.

3.4. Majanduskasv ja töökohtade loomine infrastruktuuri investeeringute suurendamise abil

Sobiva infrastruktuuri puudumine Kreekas on oluliseks takistuseks majanduskasvule. Hästi suunatud infrastruktuuri investeeringud saavad anda olulise panuse majanduskasvu ja töökohtade loomisse. ELi struktuurifondid saavad anda selles valdkonnas olulise panuse. Pärast riskijagamisvahendi suhtes kokkuleppele jõudmist aitab see ligi meelitada hädavajalikke erasektori investeeringuid.

Kreeka ametivõimude ja komisjoni poolt 2011. aasta novembris kindlaks määratud 181 majanduskasvu ja tööhõivet suurendava prioriteetse projekti hulgas oli arvukalt transpordi, jäätmekäitluse ja energeetika valdkonna infrastruktuuri projekte. Mõned neist on rakendamise etapis, samal ajal kui teisi valmistatakse rakendamiseks ette. Mitmed neist on kohanud tõsiseid takistusi, mis tuleb kiiresti kõrvaldada.

Nende täielik rakendamine hiljemalt 2015. aastaks peaks parandama Kreeka majanduse konkurentsivõimet neil peaks olema positiivne mõju teistele majandusharudele, nagu turism, ja need peaksid parandama elukvaliteeti. Struktuurifondide kaudu kaasatud vahendeid tuleks

täiendada täiendavate avaliku sektori vahenditega ja erasektori investeeringutega. Nende projektide täieliku rakendamise teel seisvad takistused tuleks kõrvaldada.

Mahu ja mõju poolest on kõige olulisemateks projektideks viis kiirteede kontsessiooni (1 400 km üleeuroopalist võrku), mille puhul riigi ja ELi kulutused moodustavad praegu 3,2 miljardit eurot. Valmimise korral võivad need hinnanguliselt luua kuni 30 000 otsest ja kaudset töökohta ning anda nii väga vajatava tõuke investeeringutele ja töökohtade loomisele. Neist projektidest neli on praegu blokeeritud ja need tuleb ilma edasiste viivitusteta taas käivitada. Kõnealuste võrgustike rakendamine saab anda panuse infrastruktuuride moderniseerimisse, mis on keskse tähtsusega tegur riigi arengu kiirendamises. Samuti tugevdab see Kreeka positsiooni Kagu-Euroopas, viies lõpule riiki teiste liikmesriikide ning kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikidega ühendavate peamiste koridoride loomise. Samuti aitab see kaasa liikluse turvalisemaks muutmisele.

Transpordivõrgud

Kreeka majandus ja elustandard sõltub rohkem kui teistes liikmesriikides sadamateenuste ja meretranspordiühenduste kvaliteedist ja tõhususest. Sadamad käitlevad üle 85 % Kreeka väliskaubavedudest ja tagavad saarte varustuskindluse. Reisijatevedu läbi Kreeka sadamate moodustab 22 % kogu ELi merereisijate koguarvust. Kreeka sadamatel on potentsiaal haarata endale suur osa Ida-Euroopasse suunduvatest mandritevahelistest kaubavoogudest.

Kreeka sadamatel on kolm põhiprobleemi: kehv varustus ja infrastruktuuri tehtavad vähesed kapitalikulutused: väga kehvad ühendused sisemaaga (raudteed, maanteed) ning halduses ja tegevuses esinevad puudused. Sageli on sadamate arendus toimunud kohalikul või piirkondlikul alusel, ilma riigi tasandi strateegilisi prioriteete arvesse võtmata.

Turismisektor moodustab 15 % Kreeka majandusest (kui arvesse võtta kaudset mõju teistele sektoritele) ning toetub suuresti taskukohastele ja tõhusatele reisiühendustele. Kreekasse, eriti piirkondlikesse lennujaamadesse, suunduvad lennuühendused kannatavad tänapäevase lennuliikluse korralduse puudumise, lennujaamade ebatõhusa töö (piiratud tööaeg jne) ja kõrgete lennujaamatasude tõttu. Turismi kvaliteedile mõjub negatiivselt ka asjakohase infrastruktuuri (nt jahisadamad, ristluslaevadele pardalemineku kohad) puudumine.

Uues üleeuroopalises transpordivõrgu (TEN-T) strateegias on Igoumenitsa, Patruse, Piraeuse ja Thessaloniki sadamad kaasatud Euroopa transpordi põhivõrgustikku. Piraeuse ja Thessaloniki vaheline keskse tähtsusega raudteeühendus ning Ateena/Piraeuse ja Limassoli vaheline merekiirtee on osa ühest transpordikoridorist, mis on kaasatud kavandatavasse Euroopa Ühendamise Rahastusse.

Kreeka transpordisüsteemi saaks moderniseerida järgmiselt:

- Avades reisijate bussi- ja taksoveo teenused, kõrvaldades veel alles jäänud piirangud.
- Luues ühtse kontaktpunkti kaudu osutatavad haldusteenused laevadega seonduvale aruandlusele. Laevade suhtes kohaldatakse praegu mitmeid kohustuslikke formaalsusi, mis põhjustavad viivitusi kaubasaadetistele ja reisijatele. Need formaalsused neelavad ka laevandussektori ja riigi ressursse.
- Nähes ette sobiva juhtimismudeli ning sadamate ja lennujaamade erastamise raamistikku, mis välistab erasektori monopolide tekke ega sea ühtesid kasutajaid teistega võrreldes eeliseisu ning näeb ette raamatupidamisaruannete täieliku

läbipaistvuse ja avaliku sektori asutuste poolse asjakohase järelevalve. Uutelt omanikelt või kontsessioonide omajatelt peaks nõudma ELi toetust saanud projektidega seoses võetud kohustuste täitmist.

Raudteetranspordi toimimist saaks parandada järgmiselt:

- Rentides välja reisijateveoks kasutatava raudteeveeremi, mida turgu valitsev raudteeoperaator ei vaja.
- Luues ELi reisijateveo operaatoritele raamistiku uue ettevõtte alustamiseks õiglastes konkurentsitingimustes turgu valitseva raudteeoperaatoriga.
- Vaadates läbi piiriületamise menetlused ja kokkulepped kaubavoogude hõlbustamiseks X koridoris ning loobudes piiri sulgemistest.

Komisjon saab korraldada tehnilise abi andmist, et aidata Kreeka ametiasutustel teha kohandusi parimate tavade järgimiseks koostöös teiste liikmesriikide sarnase pädevusega ametiasutustega. Samuti saab ta anda tehnilist abi lennuliikluse korraldamise jaoks ja võimalik, et ka tänapäevaste seadmete rahastamiseks.

Laevandus

Laevandus on traditsiooniliselt olnud Kreeka majanduse tugisambaks. Erinevate tegurite (madalad prahihinnad, asjaomase ministeeriumi kaotamine) kombinatsioon on mõjutanud laevaomanike otsuseid oma laevad teise riigi lipu alla üle viia. Selle suundumuse jätkudes võib see mõjuda kahjulikult mitte ainult pardatöötajatele ja maksutuludele, vaid ka rannikul baseeruvate laevandusettevõtete tööhõivele. Majanduskriis on kahjustanud Kreeka rannikulaevanduse sektorit. Ettevõtted tegutsevad minimaalse kasumiga või üldse ilma kasumita isegi juhul, kui neil on avalike teenuste osutamise leping. Mõnel juhul on see kahjustanud teenusevõrgustiku katvust ja kvaliteeti, seda eriti (kuid mitte ainult) väiksematele saartele suunatud teenuste puhul, mille majanduskasvu võimalused on saanud kahjustada. Selleks, et oma merenduse potentsiaali täielikult rakendada ning ära kasutada merendusega seonduva majanduskasvu võimalusi, on Kreekal kogu laevandussektoris vaja välja töötada asjakohasem haldusstruktuur.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning lairiba infrastruktuur

Kreeka on lairibaühenduse leviku poolest ikka veel ELi keskmisest maha jäänud. Seda peamiselt seetõttu, et ta ei ole arendanud e-teenuseid. Jõupingutused peaksid keskenduma riikliku tähtsusega projektide lõpuleviimisele, et laiendada lairibavõrku rohkematesse linnadesse ja pakkuda kiiret lairibaühendust (kiudoptiline kaabel) kodanikele ja täiendavatele avaliku sektori hoonetele, et saada tulemuseks avaliku sektori telekommunikatsioonikulude kokkuvõid.

Lairibaühenduse leviku suurendamine sõltub e-teenuste pakkumise laiendamisest. Rõhuasetus peaks olema vastastikuse mõistmise memorandumis nimetatud sektoritel. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine toob oodatavalt kaasa märkimisväärse kasu kodanikele ja avaliku sektori rahandusele sellistes valdkondades nagu tervishoid (nt e-retsept, tervishoiuministeeriumi ja riiklike haiglate vaheline koostalitlusvõime), kinnistusregister (nt kinnisvara omandiõiguste digitaliseerimise jätkamine) ja riigihanked (nt e-riigihanked). Ettevõtlussektoris tuleks digiteenuste pakutavaid võimalusi täielikult ära kasutada, näiteks aidates VKEdel saada kasu internetiühendusest rahvusvahelistele turgudele juurdepääsul.

3.5. Tulevase majanduskasvu allikad

3.5.1. *Energeetikasektori potentsiaali kasutamine majanduskasvuks ja töökohtade loomiseks*

Kreeka energeetikapoliitikal on potentsiaali anda märkimisväärne panus riigi majanduse elavnemisse. Lisaks sellele aitab ülejäänud piirkonnaga ühendatud energiainfrastruktuuride arendamine suurendada Kreeka energeetikasektori konkurentsivõimet ja tootlikkust.

Kreeka energeetikasektor seisab vastamisi suurte katsumustega, sest see sõltub tugevalt fossiilkütustest (põhiosa elektrienergiast toodetakse pruunsöest). Enamik saari on jäänud isolatsiooni ning sõltuvad diisलगeneraatoritest või õlikütet kasutavatest elektrijaamadest. Elektrienergia tootmise üldine efektiivsus on üks väiksemaid Euroopas. Energeetikasektoris domineerib väike arv riigile kuuluvaid ettevõtteid, mille tootlikkus on väike ja mis tuleb veel lahti siduda. Tööstuskliendid kaebavad, et nende konkurentsivõimet kahjustab see, et nad peavad maksma ühtesid Euroopa kõrgeimaid energiahindasid. Eriti on energiatõhususe suurendamiseks märkimisväärselt ruumi ehitussektoris.

Kreekal on võimalus olla jätkusuutliku energiatootmise esirinnas. Vähesed Euroopa riigid saavad kasu niivõrd mitmekesisest taastuvenergiaallikatest: palju tuult ja päiksepaistet, aga ka hidro-, geotermilise ja biomassi energia pakuvad potentsiaali selleks, et liikuda rohelse elektrienergia tootmisel esirinda. Kreeka strateegiline geograafiline asend, samuti avamere nafta- ja gaasivarude uurimine annab võimaluse arendada riik gaasitarnete sõlmpunktiks. ELi liberaliseerimismeetmete rakendamine ja erastamiseks tehtavad pingutused peaksid andma tulemuseks konkurentsivõimelisema tööstuse.

Selle potentsiaali saavutamiseks – millest saaksid kasu Kreeka energiatarbijad ning mis toetaks ka ELi varustuskindluse ja kliimaga seonduvaid eesmärke – tuleb võtta järgmisi meetmeid.

Gaasi- ja elektrienergia sektori **erastamine** annab võimaluse suurendada nende tõhusust. Erastamisprotsessi peab kiiresti lõpule viima, luues samal ajal raamistiku peagi arenema hakkavatele konkurentsipõhistele turgudele. Hästi toimiva raamistiku korral, mis hõlmab nõuetekohast lahtisidumist ja nii elektrienergia- kui ka gaasiturgude täielikku avamist, tekivad suurte ja väikeste energiatootjate jaoks uued investeerimisvõimalused. See tagab Kreeka energeetikasektori muutumise dünaamiliseks, konkurentsivõimeliseks sektoriks, mis annab majanduslikku kasu kõigile teistele majandusharudele.

Elektri- ja gaasivõrkusid tuleb moderniseerida. Gaasihoidlate ja –torustike parandamine võimaldab Kreekal kasutada ära oma strateegilist geograafilist asendit, olles väravaks Euroopa gaasiturule. Suuremate saarte elektrivõrkude ühendamine maismaaga ja väiksemate saarte elektrivõrkude omavaheline ühendamine on eeltingimus tuule- ja fotogalvaanilise energia tootmisrajatiste suuremal määral kasutussevõtule. Maismaa ülekandevõrgu tugevdamine on hädavajalik ka taastuvenergia rajatiste integreerimiseks riigisisese turu jaoks ja suuremahuliseks elektrienergia ekspordiks ülejäänud Euroopasse. Kreeka on oma asukoha tõttu loomulik transiitriik suurele osale Kaspia mere ja Vahemere idaosa piirkonnast pärinevast gaasist.

Üleeuroopalise energiavõrgu (TEN-E) programm ja uus Euroopa Ühendamise Rahastu saavad täita olulist rolli jõupingutuste koondamises ja rahastamises selles valdkonnas. Selged signaalid selle kohta, et energeetikasektor on Kreeka majanduse avatud ja toimiv sektor ja et

juurdepääs selle infrastruktuurile põhineb mittediskrimineerival juurdepääsul võrgule, aitab samuti ligi meelitada erasektori rahastamist sellisteks investeeringuteks.

Taastuenergiaallikate laialdane kasutuselevõtt nõuab toetuskava põhjalikku reformi. Vajalike investeeringute ligimeelitamiseks peab raamistik olema kooskõlas kulutõhususe ja finantsstabiilsuse põhimõtetega. Oma suhtelise eelise ärakasutamiseks paneb Kreeka erilist rõhku päikese- ja tuuleenergiaallikate arendamisele. Kui investorite usaldus on taastunud, saab konkurentsivõimeline energeetikasektor areneda kogu väärtusahela lõikes. Selle sektori panust majanduskasvu saaks veelgi suurendada HELIOSe algatus. See peaks algama väikese arvu suurte fotogalvaaniliste rajatiste käivitamisega alguses koduturu tarbijate jaoks ning sedamööda, kuidas projekt suuremaid mõõtmeid võtab ja tekib piisav ülekandevõime, peaks järgnevalt alustama eksporti ülejäänud Euroopasse, aidates teistel liikmesriikidel saavutada kulutõhusalt nende 2020. aasta eesmärgid.

Avalike ja eraomandis olevate **hoonete renoveerimine** on energiatõhususe eesmärkide saavutamise, aga ka töökohtade loomise seisukohast kriitilise tähtsusega. Kava „Exoikonomo” raames majapidamistele kättesaadavat rahastamist ei kasutata piisavalt, et saavutada selle täielik mõju, ja selle peaks kättesaadavaks tegema VKEdele. Avalike hoonete, linnatranspordi ja kohaliku energia infrastruktuuriga seonduvate pingutuste toetamiseks on vajalikud täiendavad rahastamisvahendid. Sellega seoses saaks kavandatav riskijagamisvahend aidata vähendada hoonete moderniseerimiseks tehtavate investeeringute riski ning selle tulemusena anda hoogu töökohtade loomisele ja kohalikule majanduskasvule.

3.5.2. Jätksuutliku majanduskasvu edendamine – keskkond ja jäätmekäitlus

Tahkete jäätmete käitlemine saab anda märkimisväärse panuse Kreeka kodanike elukvaliteedi parandamisse ja majandustegevuse arengusse. Kehtivate õigusaktide täielik rakendamine saaks luua Kreekas tuhandeid töökohti ja oluliselt suurendada jäätmekäitlussektori aastakäivet. Tahkete jäätmete käitlemisel tehtavad edusammud hõlbustavad ka ELi keskkonnaalaste õigusaktide täitmist ning väldivad potentsiaalselt kulukaid rikkumismenetlusi.

Kuigi Kreeka on juba saanud väga suurt kasu ELi struktuurifondidest oma põhiinfrastruktuuri jaoks selles sektoris, on ta endiselt mahajäänud, eelkõige tahkete jäätmete käitlemise ja reoveepuhastuse osas. Võib-olla rohkem kui üheski teises majandusharus on siin hädavajalik teha tööd ELi õigustiku järgimise suunas, et luua vajalik ELi normidele vastav infrastruktuur.

Selleks et täita oma kohustusi, mis tulenevad ELi õigusest ja Euroopa Kohtu lahenditest, tuleb Kreekal kiireloomuliselt teha järgnevad:

- (a) ehitada jäätmekäitlusrajatised (s.o mehhaanilis-bioloogilised jäätmekäitlusjaamad, prügilad) ning sulgeda ja taastada kõik ebaseaduslikud ja reguleerimata jäätmete mahapaneku kohad (taastamisprotsessi jaoks on kättesaadav kaasrahastamine) ning
- (b) ehitada mitu asulareovee puhastusjaama (sealjuures on vaja erilist tähelepanu pöörata Attica piirkonnale, kuid ka teistele suurematele linnastutele, nagu Thessaloniki, Patras jt).

Lisaks sellele tuleb tagada kahe kohtuotsuse (millest üks seondub linna reoveepuhastusjaama ehitamisega Thriassio Pedio piirkonnas Lääne-Atticas, mis on ELi struktuurifondidest kaasrahastatav projekt, ja teine linnareovee kogumata ja puhastamata jätmisega viies Ida-Attica linnastus) täielik täitmine.

Õigusselgus tootja vastutuse osas (mis praegu Kreeka õigusaktides puudub) saab anda Kreekale vahendid selleks, et koguda jäätmete eraldi kogumise ja ringlussevõtu kavade rakendamiseks vajalikke ressursse. Ressursitõhususe suurendamisele saavad kaasa aidata ka prügilamaksude või hinnakujunduse kehtestamisel tehtavad edusammud, nagu ka ennetust ja jäätmete eraldi kogumises osalemist edendavate motiveerimissüsteemide (maksa-nagu-viskad-skeemide) kohaldamine.

Nagu eespool mainitud, peaks Kreeka uued keskkonnamõju hindamise õigusaktid viima ühtlustatud ja tõhusamate menetlusteni. Vastastikuse mõistmise memorandumisse oli kaasatud uus keskkonnalubasid käsitlev seadus ja keskpika eelarvestrateegia raamistik. Kõnealune seadus võeti vastu 2011. aasta septembris ja rakendusotsused võetakse vastu 2012. aastal (esimene neist võeti vastu 2012. aasta jaanuaris ja käsitleb selliste projektide kategoriseerimist, mille puhul on nõutav keskkonnahinnang/luba). Uus seadus vähendab oodatavalt lubade väljastamiseks kuluvat aega peamiselt tänu sellele, et sellega kehtestatakse loa andmise menetluse igale haldusetapile ja verstepostile konkreetsed tähtajad. See tava põhineb teiste liikmesriikide kogemustel.

EAFRDst toetatakse maapiirkondade säästvat arengut kogu Kreeka territooriumil mitmesuguste põllumajanduse keskkonnameetmetega. Sel eesmärgil on juba välja makstud 720 miljonit eurot.

3.5.3. *Innovaatilise ja teadmistepõhise ühiskonna ülesehitamine*

Teadus- ja arendustegevuse intensiivsus on Kreekas viimase kümnendi jooksul stagneerunud 0,6 % juures SKPst (2007) ja seda iseloomustab erasektori väga väike teadus- ja arendustegevuse intensiivsus, mis viimaste kättesaadavate ametlike andmete kohaselt suurenes 2007. aastal õige pisut, s.o 0,17 %-ni SKPst, võrreldes 0,15 %-ga 2000. aastal. Absoluutnäitajates kasvasid teadus- ja arendustegevusse tehtud koguinvesteeringud aastatel 2001–2007 siiski märkimisväärselt.

Kreeka teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemi taga olevaks peamiseks käimapanevaks jõuks on ELi ühtekuuluvuspoliitika. Lisaks peamisele riiklikule tegevusprogrammile sisaldavad mitmed praeguse (2007.–2013. aasta) programmiperioodi piirkondlikud programmid teadusuuringute, innovatsiooni ja ettevõtete konkurentsivõime toetamise meetmeid. Peamise programmi „Konkurentsivõime ja ettevõtlus” kogueelarve on praegu 1,5 miljonit eurot, millest ELi ühtekuuluvuspoliitika raames eraldatakse 1,3 miljonit eurot. Tegevusprogrammil on ajavahemikuks 2007–2013 seatud kolm strateegilist eesmärki ning teadusuuringud ja innovatsioon on üks peamisi sekkumisvaldkondi. Siiski on ELi struktuurifondide kasutuselevõtt teadusuuringute jaoks kasin ja stiimulid vahendite kasutamiseks erasektoris, et soodustada majanduse ümberkorraldamist, on praegu ebapiisavad.

Erasektori osakaal teadus- ja arenduskuludes on väike, mis peegeldab ettevõtlussektori nõrka nõudlust teadusuuringute põhiste teadmiste järele. Samuti on ettevõtlussektori nõrk vahendite kasutamise suutlikkus nii teadmiste väikese nõudluse põhjuseks kui ka selle tagajärjeks. Piiratud juurdepääs kapitalile, eeskätt uute ettevõtete puhul, mis tuleneb finantssektori vastumeelsusest rahastada innovatsiooni ja riskantseid investeeringuid, on üks teguritest, mis takistab vahendite kaasamist teadus- ja arendustegevuse jaoks.

Innovatsiooniliidu 2011. aasta tulemustabeli kohaselt kuulub **Kreeka** tagasihoidlike innovaatorite hulka ja tema tulemused jäävad alla keskmise. Tema suhtelised tugevused on

inimkapital, sidemed ja ettevõtlus ning innovaatorid, suhtelised nõrkused on rahastamine ja toetus, ettevõtete investeeringud ning intellektuaalomand. Kiiret kasvu on täheldatud ühenduse disainilahendustes, samal ajal kui teadus- ja arendustegevusega mitteseotud innovatsioonikulude ning teadmismahukate teenuste ekspordis on täheldatud tugevat langust.

Tehnoloogiaalane koostöö, mis väljendub ühistes patenditaotlustes, on ELi keskmisega võrreldes väga tagasihoidlik. Enam kui 65 % kõigist patenditaotlustest teevad üksikleitajad ja seega alla 35 % neist tehakse koostöös. Neist 7,4 % on sellised ühispatendid, kus kaaspatenditaotleja on kolmandast riigist. See madal näitaja annab tunnistust vajadusest teha rohkem koostööd ning muuta teadus- ja uuendustegevus rahvusvahelisemaks.

Tulevikku vaadates on peamised väljakutsed järgmised:

- Tagada piisavad ja tõhusad avaliku sektori investeeringud teadusuuringutesse ja innovatsiooni ning suurendada ELi struktuurifondide kasutamise tõhusust, keskendudes tervele reale klastritele ja tehnoloogiaplatvormidele.
- Viia lõpule integreeritud õigusraamistiku väljatöötamine teadus- ja arendustegevusega tegelejate jaoks ning rakendada see. See peaks hõlmama teadus- ja arendustegevusse tehtavatele investeeringutele Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärgi seadmist, mis oleks seotud mitmeaastase eelarve kavandamisega.
- Tagada struktuurifondide palju tõhusam ja majanduskasvu soodustavam kasutamine, edendades teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavaid erasektori investeeringuid, mis toetaksid aruka spetsialiseerumise strateegiat.

3.5.4. *Kreeka kui turismi- ja kultuurisihthpaiga potentsiaali ära kasutamine*

Kreekal on suhteline eelis kultuuri ja turismi valdkonnas, mis mõlemad sisaldavad olulist majanduskasvu ja töökohtade loomise potentsiaali. Monumendid ja arheoloogiamälestised on poolused, mille ümber saab nüüd arendada majandustegevust. Oluline on töötada kiiresti välja strateegia kultuuri-, turismi-, ettevõtlus-, haridus-, meditsiini- ja gastronoomiaspektori vahelise koostoime uurimiseks ja edasiarendamiseks ning investeerida uude tehnoloogiasse (info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine Kreeka kultuuriväärtuste edendamiseks) eesmärgiga parandada tasuvust ja positsioneerida Kreeka kvaliteetse turismisihthkohana, keskendudes samal ajal keskkonnasõbralikule turismile.

Turism on nii majanduskasvu kui ka tööhõive seisukohast üks Kreeka võtmetähtsusega majandusharusid. Reisi- ja turismisektori otsene panus riigi SKPsse oli 2011. aastal 12,6 miljardit eurot (5,6 % kogu SKPst; ELi vastav näitaja on 2,9 %). Reisimine ja turism toetasid otseselt 332 000 töökohta ehk 8,0 % riigi kogu tööhõivest (ELis 3,2 %) ja 768 000 töökohta ehk 18,4 % kogu tööhõivest, kui arvesse võtta ka kaudselt toetatavaid töökohti (ELis 8,4 %). Siiski on Kreeka saavutanud vaid piiratud edu külastajate ligimeelitamisel arenevate turgudel. Turismihooaeg on koondunud suvekuudele ja turistid kulutavad Kreekas suhteliselt vähem raha kui konkureerivaid sihtkohti külastavad turistid.

Kreeka turismisektorit saab arendada mitmel erineval viisil, sealhulgas järgmiselt:

- Suurendades nõudlust turismi järele: Selles valdkonnas võetud meetmete peamised eesmärgid on pikendada turismihooaega, anda inimestele võimalus puhkusele minekuks ning suurendada (peamiselt väljastpoolt ELi pärinevate) turistide arvu. Kuna Kreeka kliima on aasta läbi pehme, on ta väga heas positsioonis, et saada kasu

turistide saabumisest ka väljaspool peamist hooaega. Peamised ELis turisminõudluse suurendamise algatused hõlmavad Calypso sotsiaalturismi algatust, 50 000 turisti ehk madalhooaja algatust (mille eesmärk on vähendada hooajalisust) ning veebiportaali külastajate ligimeelitamiseks väljastpoolt ELi.

- Teadlikkuse suurendamine ja sihtkohtade edendamine: Peamiste meetmete hulka kuulub Euroopa turismi tippsihtkohade projekt EDEN, millega edendatakse väikeste esilekerkivate sihtkohtade turismi säästvat arengut, temaatiliste kultuuriteede arendamist (s.o oliivipuude tee) ja teadlikkuse suurendamist jalgrattaturismist ELis.
- Platvormi pakkumine parimate tavade vahetamiseks: Turismi nõuandekomitee kujutab endast arutelufoorumit ELi liikmesriikide turismipoliitika esindajate jaoks. Kreeka võib kasu saada teiste liikmesriikide parimatest tavadest.
- Turismihooaja pikendamine, turismitoodete mitmekesistamine ja pakutavate teenuste kvaliteedi parandamine, et tõmmata ligi suurema sissetulekuga turiste, peaksid olema Kreeka turismisektori peamised käimapanevad jõud.

3.6. Avaliku halduse tugevdamine ja kohtureform

3.6.1. Tänapäevane avalik teenistus uue majanduse jaoks

Kreeka avalikul teenistusel puuduvad praegu stabiilsed, koordineeritud ja volitatud struktuurid, mis võtaksid vajaliku vastutuse teise majanduse kohandamise programmis ja käesolevas teatises kirjeldatud reformide eest. Avalik teenistus on takerdunud väga keerukasse õigusraamistikku, millel on kahjulik mõju kõigile avaliku teenistuse ja majanduse aspektidele. Ametivõimude lähenemisviis on liigselt keskendunud pigem seaduste väljatöötamisele kui nende rakendamisele.

EL toetab Kreeka haldusreformi tegevuskava muu hulgas Euroopa Sotsiaalfondi programmi kaudu, mille eelarve on 505 miljonit eurot. Selle programmi peamine eesmärk on suurendada riigi poliitika kvaliteeti regulatiivse raamistiku moderniseerimise ning struktuuride ja menetluste reformi kaudu. Kavandatud meetmed hõlmavad muu hulgas planeerimis- ja eelarvestamisüksuste loomise, korraldamise ja tegevuse juhtprojekte vastutavates ministriumites, maksu- ja tolliasutuste ümberkorraldamist, Kreeka raamatupidamisarvestuse büroo ümberkorraldamist ning uue avalike teenistujate seadustiku rakendusmenetluste standardiseerimist.

Selle tagamiseks, et Kreekal oleks tänapäevane avalik teenistus, mis on suuteline toetama taaselavnenu ja dünaamilist majandust, on vaja parandada ametkondade tõhusust, vastutust ja terviklust ning lihtsustada nende otsuste tegemise protsessi. Vastastikuse mõistmise memorandumis nähakse ette avaliku teenistuse nüüdisajastamine 2012. aasta detsembriks. See hõlmab muu hulgas kõrgetasemelise ümberkorralduste juhtrühma loomist (loodud 2012. aasta veebruaris), mille esimeheks on peaminister ja mis teeb järelevalvet haldusreformide rakendamise üle. 2012. aasta jaanuaris kirjutasid Prantsusmaa ja Kreeka koostöös töörühmaga alla vastastikuse mõistmise memorandumile, mis sillutab teed keskse haldusreformi rakendamisele. Saksamaa valitsus on alustanud tehnilise abi andmist haldusreformi jaoks kohalikul ja piirkondlikul tasandil.

Nõutav on tugev otsuste tegemise keskus, mis tagab tegeliku koordineerimise ministriumite vahel – teise majanduse kohandamise programmi vastastikuse mõistmise memorandum

kohaselt tuleb see saavutada 2012. aasta maiks. See võimaldab anda paremaid suuniseid ja lähtuda strateegilisemast visioonist, mis hõlmaks kogu keskvalitsust, parandades ja kiirendades ministeeriumite vahelist koordineerimist, lõhkudes praeguse ministeeriumites valitseva vertikaalse ja vaid asjaomase ministeeriumi sees toimuvale keskenduva suhtumise, ning lahendada ministeeriumitevahelisi probleeme. See struktuur on majanduskasvule ja töökohtade loomisele suunatud kogu reformiprotsessi ning kõrgetasemelise ümberkorralduste juhtrühma tehtud otsuste rakendamisel keskse tähtsusega.

Kreekal on vaja luua igas vastutavas ministeeriumis ka vajalikud struktuurid haldusmenetluste (sealhulgas kulude, sisekontrolli ja auditi, inimressursside juhtimise ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia) tõhusaks järelevalveks eesmärgiga kohaldada ühiseid eeskirjasid ja ühtlustatud tavasid enne 2012. aasta lõppu.

Kõiki keskse tasandi haldusreformi aluseks olevaid sidususe ja tõhususe põhimõtteid tuleb järgida ka piirkondlikul/kohalikul tasandil, et toetada majanduskasvu ja töökohtade loomist majanduse kõigil tasanditel. 2012. aasta aprillis kirjutasid Saksamaa ja Kreeka koostöös töörühmaga alla vastastikuse mõistmise memorandumile, mis sisaldab tegevuskava reformi rakendamiseks sellistes valdkondades nagu kohalike omavalitsuste ja piirkondade linnaplaneerimise ja maaelu arengu järelevalve tõhususe parandamine ning kohalike omavalitsuste suutlikkuse suurendamine, selleks et investeringute programme tõhusalt kavandada, välja töötada, rakendada ja jälgida.

Nende vahendite võimalikult tõhusa kasutamise tagamiseks ja majanduse läbipaistvuse suurendamiseks on äärmiselt oluline võidelda pettuse ja korruptsiooni vastu. Kreeka peaks komisjoni toetusel valmistama ette pettusevastase võitluse strateegia, mis hõlmab avaliku sektori tulude ja kulude kõiki aspekte ning millesse on kaasatud ELi finantshuvide kaitse. See aitab taastada usalduse ning luua õiglased ja võrdsed tegutsemistingimused. Samal ajal aitab tõhus pettuse ja korruptsiooni vastane võitlus, sealhulgas võitlus salakaubaveo vastu piiridel, veelgi kaasa Kreeka tulude stabiliseerimisele.

IT-süsteeme kasutatakse Kreeka valitsemissektoris praegu väga vähe. Olukorra parandamine aitaks kiirendada menetlusi, ühtlustada protsesse ning suurendada ametivõimude ja ettevõtete jaoks läbipaistvust. Kreeka ametivõimud on alustanud projektide rakendamist mitmes olulises e-valitsuse valdkonnas, täpsemalt ettevõtte ressursiplaneerimise (ERP) (rahandus ja inimressursside juhtimine), kodanikusuhete haldamise ja e-riigihangete valdkonnas. Kreeka ametivõimud kavatsevad võtta need projektid kasutusele sellistes prioriteetsetes sektorites nagu rahandus, haldusreform ja tervishoid. E-valitsuse kasutuselevõtt peab toimuma koordineeritult ja täiendusena haldusmenetluste reformile.

Ametliku statistika usaldatavuse taastamine on lahutamatu osa ühiskondlikust leppest, mis loob võimaluse Kreeka stabiliseerimiseks. Kuigi 2009. aastal on tehtud märkimisväärseid edusamme, on statistika jäänud Kreeka ühiskonnas lahkarvamusi tekitavaks küsimuseks. Usalduse taastamine statistika vastu nõuab hiljutise, Kreeka valitsuse ja komisjoni poolt 29. veebruaril alla kirjutatud ning parlamendi poolt heaks kiidetud, statistika usaldusväärse tagamiseks võetud kohustustes sisalduva tegevuskava täielikku rakendamist. See tähendab statistikaseaduse läbivaatamist ning riiklikule statistikaametile vajalike rahaliste ja inimressursside eraldamist.

3.6.2. Usalduse taastamine kohtusüsteemi vastu

Mittetoimiv kohtusüsteem takistab majandusarengut ja kahjustab Kreeka sotsiaalset struktuuri. See on süsteem, mis võimaldab võlglastele, sealhulgas maksuseadusi eiravatele maksumaksjatele, kõikvõimalikke viise enda varjamiseks, teades, et kohtu ja täitemenetluse kaudu hakkavad neilt võlgu sisse nõudma vaid kõige sihikindlamad võlausaldajad. Sadade tuhandete lahendamata kohtuasjade kuhjumine kohtutes ja pikad viivitused kohtuliku ärakuulamise kuupäeva kindlaksmääramisel on kõige silmatorkavamad märgid Kreeka kohtusüsteemi halvast toimimisest. See on viinud Kreeka inimeste hulgas üldlevinud ebaõigluse tundeni. Kreeka ametivõimud on näidanud selget tahet seda olukorda muuta ja teha olulisi jõupingutusi tõhusa ning kodaniku- ja ettevõtjasõbraliku kohtusüsteemi loomiseks. Põhjalik ja nii väga vajatav kohtusüsteemi läbivaatamine on praegu käimas. Need reformid on kavandatud selliselt, et need taastaksid usalduse Kreeka riigi ja selle institutsioonide toimimisse ning toetaksid majanduse elavnemist.

Kreeka valitsus on võtnud kohustuse täita tervet rida eesmärke seoses halduskohtutes kuhjunud maksujuhtumite lahendamisega ning tsiviilkohtuasjade kuhjumise vähendamisega. Samuti on ta võtnud kohustuse edendada alternatiivseid vaidluste lahendamise meetodeid, et vabastada kohtute ressursse, aidata arendada välja kohtuvälise asjade lahendamise kultuur ning leida ökonoomsemaid viise probleemide ja konfliktide lahendamiseks. Komisjon teeb Kreeka ametivõimude ja huvirühmadega selles valdkonnas koostööd.

Seni, kuni potentsiaalsed investorid ei usu, et Kreeka kohtusüsteem on tõhus ja õiglane ning kaitseb nende õigusi, on ebatõenäoline, et nad teeksid olulisi investeerimisotsuseid. Täiendavate meetmete võtmine selleks, et leida tõhusaid viise riigile tasumisele kuuluvate võlgade sissenõudmiseks ja kinnisvaratehingute õigusraamistiku ühtlustamiseks, suurendab investorite usaldust ja suurendab samal ajal ka riigi tulusid. Tänapäevase e-kohtu süsteemi ülesehitamine muudab kohtusüsteemi kiiremaks ja läbipaistvamaks, andes tulemuseks kohtusüsteemi kasutajate jaoks tõenäoliselt tuntava olulise ajavõidu ja tõhususe suurendamise ning suurendades kohtuametnike tegevuse tulemuslikkust. Magistraadikohtute tegevuse ratsionaliseerimine ja ümberkorraldamine mitte ainult ei anna tulemuseks kulusäästu, vaid toob ka kohtumõistmise kodanikule lähemale, pannes need kohtud toimima ühtse väravana kohtusüsteemi juurde enamiku tavapärase kohtuasjade puhul, millega kodanikud kokku puutuvad (nt dokumentide autentimine, perekonnaõiguse ja pärimisasjad jms).

Tänapäevane maksejõuetuks tunnistamise kord on võtmetähtsusega, et võimaldada nii ebatõhusate ettevõtete korrapärast turult väljumist kui ka elujõuliste ettevõtete restruktureerimist. Maksejõuetusmenetluse reform on üks hoolikat tähelepanu vääriivatest valdkondadest ja komisjon on valmis tegema Kreeka valitsusega sellega seoses koostööd.

3.7. Kriisi sotsiaalse mõju leevendamine

Juba enne kriisi kannatas Kreeka ühe ELi kõrgema vaesusmäära all. Üldine vaesusriski või sotsiaalse tõrjutuse riski määr kogurahvastikus oli 2010. aastal 27,7 %, mis on ELi keskmisest (23,5 %) kõrgem. Tööl käivate inimeste vaesusmäär oli 2010. aastal ELis kõrguselt teine. Sügav majanduslangus on suurendanud vaesuse ning sotsiaalse ja eluaseme kättesaamatusega seotud tõrjutust ning vähendanud kasutada jäävat sissetulekut (2010. aastal langus 9,3 %). Lastega perede ja noorte, aga ka ühe kasvava arvu ebaseaduslike sisserändajate hulgas suureneb kodutus, mis on pingeid veelgi suurendanud. Nende probleemide lahendamiseks on vaja võtta kiireloomulisi meetmeid.

Komisjon teeb koos Kreeka ametivõimudega tööd, et vähendada noorte mitteaktsepteeritavalt kõrget tööpuuduse taset. Selleks et keskendada rahaline toetus sinna, kus seda kõige enam vajatakse, saaks rahastamist ümber suunata noorte tööhõivet toetavate meetmete edendamisse. Nende meetmete hulka kuuluvad praegu meetmed, millega toetatakse esimese töökogemuse saamist; subsideeritakse lühiajalise töölepinguga töötamist erasektoris või kohalikes kogukondades; laiendatakse õpipoisi- või praktikavõimalusi tudengitele ja hiljuti ülikooli lõpetanutele; edendatakse uute oskuste omandamist või olemasolevate oskuste täiendamist; edendatakse ettevõtlust, sealhulgas sotsiaalset ettevõtlust, ning õpinguperioode välismaal.

Sellisel viisil ümberpaigutamiseks võiks kättesaadav olla täiendav 200–250 miljonit eurot, mis võib potentsiaalselt viia tuhandete töökohtade loomiseni.

On veel mitmeid teisi lühiajalisi prioriteete, mille puhul on vaja võtta kohe meetmeid. Euroopa Sotsiaalfond saab aidata parandada tööturu toimimist, tugevdada hariduse/koolituse ja tööturu vahelisi seoseid, parandada inimkapitali kvaliteeti ja võidelda laialt levinud deklareerimata töö vastu. Riiklikke tööhõivetalitusi tuleks tugevdada, et nad pakuksid kasvavale töötute hulgale paremaid teenuseid. Vajalikud on tõhusamad ja suunatud investeeringud aktiivsesse tööturupoliitikasse ja aktiivsete tööturumeetmete tõhususe kohta tuleks teha süstemaatilisem hindamine. Prioriteediks tuleks seada kõige haavatavamad elanikkonnarühmad (väheste oskustega töötud, kooli poolelijättnud, vanemaealised töötajad, pikaajalised töötud, sisserändajad ja vähemused jne).

Samuti saaks ELi struktuurifonde kaasata integreeritud linnaelu taaselustamise strateegia loomiseks ja rahastamiseks, et võidelda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu.

Sotsiaalse marginaliseerumise vältimiseks ja haavatavatele rühmadele tööturule sisenemiseks või taassisenemiseks vajalike oskuste andmiseks tuleks rakendada 2011. aastal välja kuulutatud riiklik elukestva õppe strateegia. See peaks hõlmama hariduse ja koolituse kättesaadavuse suurendamist mittetraditsiooniliste õppurite jaoks, kaasates selleks piirkondlikud ja kohalikud kogukonnad ning kõrgharidusasutused.

Selleks et pakkuda ajutist majanduslikku kergendust ja tööturule jäämise võimalust neile inimestele, keda kriis on kõige rängemini tabanud, tuleks kaaluda parema juurdepääsu andmist tööhõivele, eeskätt ettevõtlusele antavate rahaliste toetuste suurendamise (keskendudes uutele innovaatilistele toodetele ja teenustele) ja spetsiaalselt halvemuses olevate rühmade lühiajaliseks töölevõtmiseks ettenähtud palgatoetuste kasutamise laiendamise kaudu. Uusi töövõimalusi loob ka sotsiaalse ettevõtluse arendamine, mida juhivad sotsiaallettevõtjad ja innovaatorid sellistes võtmesektorites nagu sotsiaalhoolekanne, töötutele suunatud teenused, kohalik ja kogukonna areng, toiduainete tootmine ja turustamine ning energiatõhusus.

3.8. Rände- ja varjupaigaküsimuste ohjamine

Kreeka liikmesus Schengeni alas annab Kreeka kodanikele vabaduse liikuda teistesse riikidesse ja reisijatele vabaduse tulla Kreekasse. See on aluseks reisi-, turismi- ja ärisuhetele, mis toovad majandusele kasu. Ometi on ebaseadusliku sisserände avaldatav tugev surve, millega Kreeka viimastel aastatel vastamisi seisab, koos praeguse majanduskriisiga avaldamas negatiivset sotsiaalset ja majanduslikku mõju ja seadmas ohtu Schengeni ala ladusat toimimist. Humanitaarolukord, milles sisserändajad ja varjupaigataotlejad ennast mõnikord leiavad, jätab pleki Kreeka mainele ja ei ole kooskõlas tema pikaajaliste inimõiguste ja külalislahkuse traditsioonidega.

Selle probleemi lahendamiseks on Kreekal vaja jätkata oma varjupaigataotlemise ja sisserändepoliitika reformi ning hallata välispiire tõhusalt. Meetmete raamistikud, täpsemalt rände ja varjupaigaküsimuste juhtimise tegevuskava ning „Schengeni-Kreeka” tegevuskava, on juba loodud. Nüüd peab need rakendama, võttes sealhulgas vastu ja rakendades rände- ja varjupaigavaldkonna normid, mis on kooskõlas kehtiva ELi õiguse ja Kreeka rahvusvaheliste kohustustega. Kreekal on vaja parandada sisserändajate ja varjupaigataotlejate humanitaarolukorda Kreeka/Türgi piirialal ja Ateenas ning suurendada nii ebaseaduslike sisserändajate kui ka varjupaigataotlejate vastuvõtu suutlikkust, pöörates sealjuures erilist tähelepanu haavatavatele rühmadele. Samuti peaks ta arendama oma suutlikkust vabatahtliku tagasipöördumise valdkonnas, järgides sealjuures igakülgset põhiõigusi. Olemas on märkimisväärne kasutamata potentsiaal, sest paljud sisserändajad leiavad end Kreekas justkui lõksust, kus neil puuduvad tegelikud võimalused integratsiooniks ja kus nad oleksid huvitatud oma päritoluriiki tagasipöördumisest.

EL on andnud märkimisväärset rahalist toetust varjupaiga-, rände- ja piirihaldussüsteemide toetuseks ning ebaseaduslike sisserändajate ja varjupaigataotlejate suure arvu põhjustatud humanitaartagajärgedega toimetulekuks. Kreeka on programmi „Solidaarsus ja rändevoogude juhtimine” (SOLID) üks peamisi abisaajaid.